ZSINATI MEGÚJHODÁS

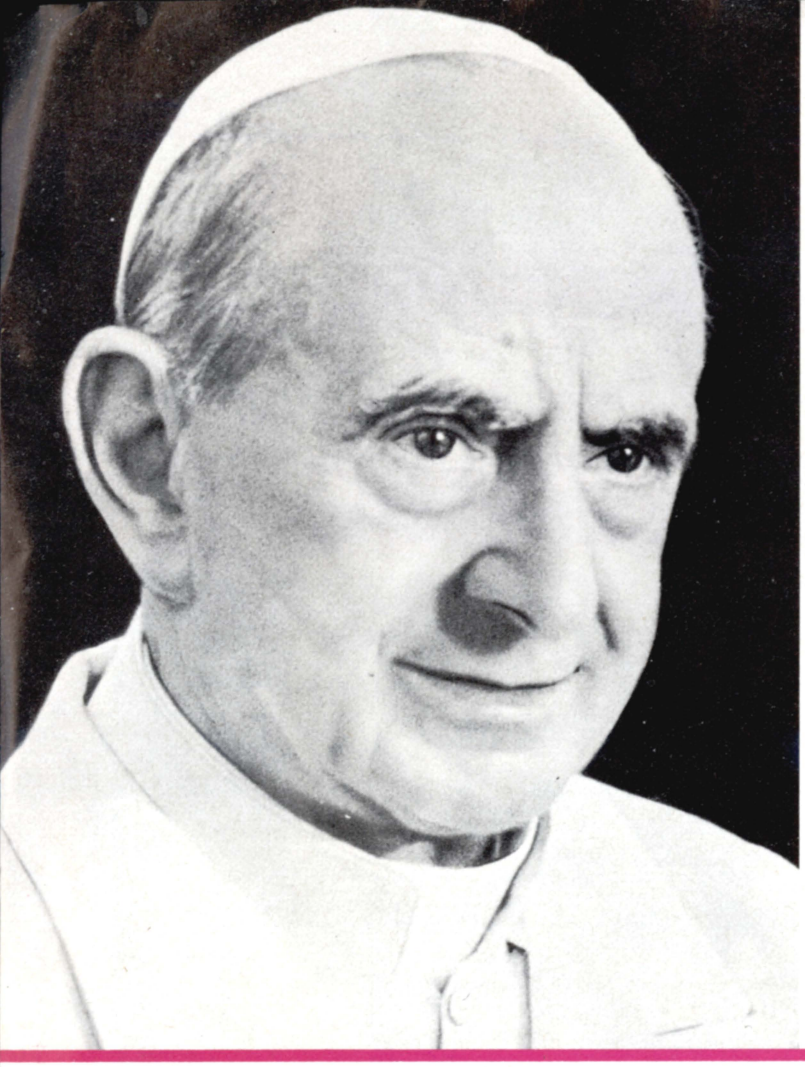

VI. Pál pápa

uralkodása alatt folyt le a Zsinat nagy része,
Ő fejezte be, és ezt állapította meg:
„Azoknak az életcsíráknak,
amelyeket a Zsinat
az Egyház földjébe ültetett,
teljes érettségre kell jutniok."
Pál pápa kormányozza most
féltő gonddal az Egyház hajóját,
nem minden aggodalom nélkül,
de rendületlen bizalommal
az isteni Gondviselés iránt.
Védi és biztosítja a Zsinat művét,
és fáradhatatlanul óv két veszélyes véglettől,
amit ez év december 5-én különösen világosan
fejezett ki Svájc püspökei előtt:
„Aki a II. Vatikáni Zsinat határozatait
nem tartja tiszteletben, vagy
aki ellenük dolgozik,
miközben hűségére hivatkozik
a múlthoz, a hagyományhoz,
hűtlen az Egyház mai küldetéséhez
és felelősségéhez a holnapért."
Ugyanakkor óvott a pápa a másik véglettől:
„Aki túllépi a zsinati határozatokat,
hogy saját elképzeléseit valósítsa meg,
homokra épít gyökértelen egyházat."
Összefoglalóan nyomatékozza:
„Ezek is, azok is ártanak
az Egyház egységének és szavahihetőségének."

XXIII. János pápa

a Zsinat meghirdetője, így ír naplójában:
„A Zsinat gondolata nem úgy érett ki bennem,
mint hosszú elmélkedés és megfontolások
sorozatának gyümölcse, hanem úgy,
mint amikor a virág tavasszal
hirtelen kinyílik."

„XXIII. János nagy érdeme, hogy sikerült
a kisemberekhez közelebb vinnie
az Egyház misztériumát,
az evangélium szellemét,
s ilymódon az Egyház
mindenki egyháza lett,
még a hitetleneké is.
János pápa a kiátkozást
az irgalommal cserélte fel,
ajtót, ablakot nyitott,
hogy az áporodott levegőt kiszellőztesse,
és friss levegőt engedjen be,
és karját kitárta mindenki felé,
a válaszfalakat ledöntötte,
az akadályokat elhárította.
Az Egyház levetette
a reneszánsz..., a reformáció óta felvett
védekező magatartását,
kilépett elzárkózottságából,
s kitárta szívét és kapuit
az egész világ felé."

(Ijjas Antal)

Előszó

E képes albumban a „Fêtes et Saisons" című, a színvonalas népszerűsítésre példamutató francia folyóirat két számából talál válogatást az olvasó. E két szám a II. Vatikáni Zsinattal, és az ezt megelőző és kísérő jelenségekkel foglalkozik.

Közismert tény, hogy a külső szemlélőben s a legújabbkori belső egyházi élet fejlődéstörténetét kevésbé ismerő hivőkben bizonyos változások, és az olykor pedagógiai érzék híján tapintatlanul végrehajtott, sokszor a célon túllövő újítások gyakran nyugtalanságot, zavart idéztek elő. A régihez ragaszkodók és a reformokat igenlők között feszültség keletkezett: itt-ott aggasztó krízistünetek mutatkoztak. Ezekre a tünetekre világít rá és boncolgatja okait a *Fêtes et Saisons* 1969 májusi száma, címében e kérdéssel: „Mi történik az Egyházban?"

Bevezetésében ezt írja: *„Bármilyen súlyos és égető kérdésekről is van szó, úgy véljük, nincs jogunk hallgatással kitérni a problémák elől. Meg kell kísérelni, hogy higgadt fejjel nézzük a dolgokat, és a lehetőségekhez képest próbáljuk legalább megérteni, hogy mi, és miért történik? Megkísérelni a megértést: íme, ez eddig sokszor hiányzott, pedig erre van szükségünk. Épp ez a jelen szám szerény célkitűzése."*

Ezt a számot mi megjelenésekor lefordítottuk, hogy bizonyos formában közöljük, de akkor prognózisa – a skizma, a szakadás veszélye – túlzottnak tűnt. Azóta az események – mint Lefèbre érsek mozgalma is – igazolták. Ezért szenteli a „Fêtes et Saisons" 1977 januári számát teljes egészében a Zsinatnak: elhelyezve a 21 egyetemes zsinat sorában, ismertetve eljárásmódját és vezető eszméit. E számot most teljes egészében közöljük (16-46 l.), elébe vetve – néhány jellegzetes francia vonatkozás elhagyásával – az előző szám 9 fejezetét (4-13. l.), és közbeiktatva egy történeti áttekintést a Zsinatot megelőző fejlődésről (14-15. l.).

Kiadványunk zömében tehát az újabb számot tartalmazza hű fordításban – jobb térkihasználással bővebb kép- és idézetanyagot hozva –, melynek címe: „Megváltoztatta-e a Zsinat az Egyházat?" Bevezetését idézzük:

„Igen, az Egyházban nagy változás mutatkozott az utóbbi évek folyamán; ezt mindenkinek el kell ismernie. Egyesek örömmel fogadják a változásokat, mások megkérdőjelezik. Felvetik a kérdést, vajon az Egyház hű maradt-e küldetéséhez, vajon az új megrázkódtatások nem ingatták-e meg a hit alapjait is? Egyesek azzal vádolják az Egyházat, hogy túl messze ment a világhoz való alkalmazkodásban, ahelyett, hogy a világot Istenhez vezetné. Vajon igaz ez?

Az idevonatkozó vitában kíván a Fêtes et Saisons 1977 januári száma világosságot nyújtani, a tájékozódás elősegítésére. E szám előkészítéséhez olyan tanúkhoz fordult a szerkesztőség, akik résztvettek abban a megújhodási folyamatban, amelynek a Zsinat egyfelől befejezője, másfelől új szakasz megindítója lett. Béjot püspök, mint Rheims-i segédpüspök vett részt a Zsinaton, Liégé, Louvel és Roguet domonkos atyák pedig mint zsinati teológus-szakértő, Jacques Duquesne pedig, mint a „Le Point" c. lap szerkesztője és zsinati tudósítója.

Adja Isten – kérjük mi is a francia szerkesztőkkel –, *hogy e kiadvány segítsen a Zsinat művének jobb értékeléséhez és megbecsüléséhez, mélyítse el tanítását a katolikus hithez való rendületlen hűség jegyében, végül segítsen abban is, hogy a világ ne csalatkozzék a Zsinat felkeltette reményében."*

Kiadványunk időszerűségét aláhúzza az a tény, hogy nem régen jelent meg a Zsinat tanítását magyarázó és szószerint közlő mű a Szent István Társulat kiadásában, valamint a krízisből kivezető útra mutató, szűkebb közönségnek szánt („Hűség és haladás" c.) tanulmánysorozat a mi kiadásunkban.

A magyar kiadás bővebb képanyaga a szélesebb hivő közönségnek behatóbb tájékoztatását célozza. Ezzel, és nagyobb betűs szedésünkkel a több oldalról hozzánk érkező igénynek is igyekeztünk megfelelni, hogy a lelkipásztorok egy-egy részletnek a templomi hirdetőtáblára való kifüggesztésével olyan hivőket is tájékoztathassanak, akik templomba járnak ugyan, de kiadványainkhoz csak nehezen jutnak hozzá.

Végül hálás köszönetünket fejezzük ki a *Fêtes et Saisons* folyóirat szerkesztőségének és a *Cerf* kiadónak, a jogok nagylelkű átengedéséért.

Mélyítse el e képes album minél több magyar hivő lelkében az Egyház szeretetét, gyullassza fel bennük az új, az örök Pünkösd tüzét.

1977 karácsonyán

A KIADÓ

TARTALOM

Miről is van szó? . . . 4
Elöregedett Egyház? . . . 5
Benne a változó világban . . . 6
Döntő események . . . 8
Evangéliumi követelmények . . . 9
Jól értsünk szót! . . . 10
Nehéz és kockázatos vállalkozás . . . 11
Én vagyok az Út, az Igazság, az Élet! . . . 12
Megújhodó Egyház, megújhodó világért . . . 13
Törés vagy fejlődés? (A történeti előzmények) . . . 14
Biblia és liturgia . . . 14
A világiak „előretörése" . . . 14
A világ felé fordulás . . . 15
Hitünk nem változott . . . 16
21 zsinat 20 század során . . . 18
A II. Vatikáni Zsinat: az Egyház új tavasza . . . 20
A Zsinat előkészítése – munkája – tekintélye . . . 20
A 16 zsinati okmány . . . 21
Szinte egyhangú döntések . . . 22
Zsinat, hagyomány, megújhodás . . . 23
Új vonások felfedezése az Egyház arcán . . . 23
A népeknek világító Egyház . . . 24
Az Egyház jelen a világban . . . 28
Élő liturgia . . . 34
Az ember és az emberi szabadság . . . 40
A keresztények és minden egyház egysége . . . 42
Duna-parti elmélkedés . . . 44
Az Egyház a reménység hordozója a világban . . . 45
Képeink . . . 47

Az eredeti művek címe: 1.) QUE SE PASSE–T–IL DANS L'ÉGLISE? Préparé par *M.-D. Bouyer o.p.* réalisé par l'équipe de F. et S. (*Fêtes et Saisons*, No.235, Mai 1969); válogatás. – 2.) LE CONCILE A–T–IL CHANGÉ L'ÉGLISE? Préparé par l'équipe de F. e. S. (*Fêtes et Saisons*, No. 311. Janvier 1977.) Kiadó: *Les Éditions du Cerf*, Paris. Szerkesztette: *Dr. Török Jenő*. Fordította: *Újhelyi Ágnes*. Fedőlapterv: *Agnes Falkner*. Egyházi jóváhagyással. Copyright 1977 by Verlag OPUS MYSTICI CORPORIS (in Verbindung mit dem Österr. Pastoralinstitut) A-1090 Wien, Boltzmanngasse 14. Verlags-Nr.: 111. Satz: Eigenbetrieb des Verlages. Druck: Novographic, 1238 Wien.

Beszerezhető a külföldi könyvkereskedésekben főbizományosunk címének megadásával:
Verlag HEROLD / Auslieferung, A-1080 WIEN, Strozzigasse 8.

Miről is van szó?

Tudjuk, hogy az Egyház, a keresztények válságban élnek. De hát mi forog kockán? Miről is van szó pontosan? Tekintsük át röviden a vita és a vizsgálódás főbb mozzanatait.

A hit és megfogalmazása

„Új teológiákról" beszélnek. „Új katekizmusokat" adnak ki. Megváltozott volna a hit? Vagy csupán másként beszélünk róla?

A Biblia és értelmezése

Azt mondják, nem lehet szó szerint venni mindazt, ami a Bibliában le van írva. Dehát hogyan különböztessük meg a lényegest a járulékostól, az Isten igéjét attól az emberi, történelmi, kultúrális megszövegezéstől, amellyel azt kifejezték? Hogyan vélekedjünk a Biblia értelmezésével kapcsolatos sok elméletről?

Evangélium és forradalom

Krisztus „Országot" hirdetett, mely nem e világból való. A keresztények azonban egyre többen az Evangéliumból valamiféle szociális forradalmi kódexet csinálnak. Vajon ez nem az Evangélium elárulása-e?

A papi élet és formái

Egykor azt mondták: a pap Isten embere; magányos, egyedülálló ember; nőtlensége azt fejezi ki, hogy teljesen Istennek szentelte magát. S íme, mindenütt akadnak papok, akik az emberek között akarnak élni, foglalkozást választanak, mint bárki más, meg akarnak nősülni... De vajon nem jelenti ez a papság végét?

Tekintély és szabadság

Vitábaszállás a pápával, nézeteltérések a papok és püspökök közt, világiak konfliktusai plébánosukkal... Mindenki szabadon akar véleményt nyilvánítani. Mindenki jogot formál arra, hogy részt vegyen a határozathozatalban. Dehát akkor mivé válik a tekintély az Egyházban? Vajon semmibe vehetjük-e? Kényszer az, vagy szolgálat?

A liturgia kifejezési formái

Reformok, örökké reformok... Az ember már nem ismeri ki magát köztük, elfelejti latin tudását... – mondják egyesek... Mások viszont örülnek az új liturgikus formáknak és úgy gondolják, tovább kellene menni e téren, mert még mindig egy egész világ választja el a XX. század emberének, hivőjének érzelemvilágát az újabbkeletű kifejezési formáktól is. Vajon a liturgia kifejezetten összeegyeztethetetlen-e az élettel?

A világi hivők helye az Egyházban

Rendszeres szentségekhez járulás, a vasárnapi prédikáció figyelmes meghallgatása, bőkezű adakozás a gyűjtések alkalmával, a pápa, a püspökök határozatainak lelkiismeretes megtartása, – íme ez az, amit a múltban a laikus keresztényektől elvártak. Ma egyre nő az olyan hivő keresztények száma, akik nem érik be a túlságosan passzív szereppel. Aktívan akarnak résztvenni az Egyház életét irányító határozatok meghozatalában, lelkiismeretük szava szerint szabadon akarják élni hitéletüket, vállalni akarják emberi, polgári felelősségüket a családban, az ifjúság nevelésében, a közéletben stb. Vajon helytelenek ezek az elvárások?

ELÖREGEDETT EGYHÁZ?

Egyház és világ

Egykor az Egyház és a Világ szembenállt egymással, hatalmas erőfeszítéseket tettek, hogy megtérítsék a „kívülállókat" és ugyanakkor szigorúan őrködtek a „bentlévők" fölött. Ma egyre inkább összecserélik az Egyházat a Világgal, olyannyira, hogy néha az Evangéliumot politikai vagy társadalmi elméletekkel helyettesítik. Mi az Egyház igazi feladata? Az, hogy minden embert kereszténnyé tegyen? Vagy csupán emberbaráti célokkal közeledjék feléjük? Tegyen tanúságot az emberi élet értelméről, tanúságot téve Jézus Krisztusról?

Az Egyházak közötti kapcsolatok

Egyre többen imádkoznak a keresztények egységéért, és szeretettel közelednek egymáshoz a végső célra gondolva: Hogy mindnyájan egyek legyenek. Ez helyes, de akad olyan eucharisztikus istentisztelet is, amelyben katolikusok és protestánsok együtt szerepelnek. Vajon az egységnek ez a minden áron való keresése valóban hozzájárul Krisztus Egyházának növekedéséhez? Nem rejlik-e ilyesmi mögött némi árulás a keresztény igazsággal szemben?

Mindezek mögött ott lappang a nagy, és egyetlen lényeges kérdés: Nincs-e veszélyben a keresztény hit s ezzel nem forog-e kockán a hivők egysége?

Fontoljuk meg behatóan a kérdést részleteiben.

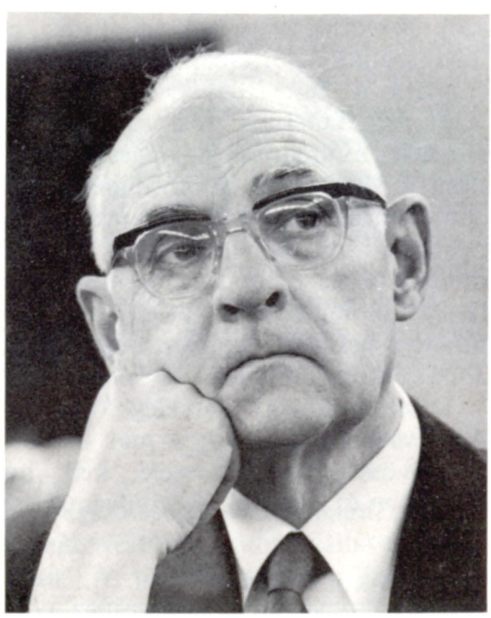

Vajon a hit szavakon, kifejezéseken múlik — vagy azon, hogy keresztény hitünk szellemében, Jézus Krisztusnak adottan, imádkozva és dolgozva, testvéreinkért élünk?

Végül is szinte minden hirtelen válságba jutott az Egyházban. Krízisről, viharokról, a „katolicizmus felbomlásáról" *(L. Bouyer)*, sőt a „konvencionális kereszténység végéről" *(Van de Pol)* írtak.

Számos olyan ember előtt, aki a válságot kívülről szemléli, a magyarázat egyszerűnek tűnik: Az Egyház az idők folyamán elöregedett és megmerevedtek struktúrái, dogmái, törvényei, mentalitása, a középkorból származó vallásgyakorlatai, melyek a mai világ szemében teljesen értelmetlenekké váltak. Ami évszázadokkal ezelőtt, az akkori világban megfelelt, ma nem egyéb, mint a kor realitásaitól elidegenedett, hatalmas rendszer, mely magától felbomlik!

Ez nyilvánvalóan egészen primitív látásmód. Az Egyházban végbemenő megrázkódtatásokat vizsgáló történészek, szociológusok, teológusok, lelkipásztorok mélyenfekvő okokat látnak, amelyek az Egyházban eleinte csak némi feszültséget, később pedig azt a krízist idézték elő, amelyben jelenleg élünk.

„Szervezet"

„A katolicizmus jelen helyzetének egyik lényeges mozzanata az a fájdalmas felismerés, hogy az Egyház elsősorban egy ‚szervezet' képét nyújtja." „Igen sok katolikus ragaszkodik a kegyelmi élethez az Egyházban, de ugyanakkor az a véleménye, hogy sok egyházi struktúra már elavult és akadálya az Evangéliumnak."

Egy erősen centralizált hatalom, hierarchikus kormányzat, melyben minden felülről ered, a pápától jut el a káplánhoz; egyre emésztőbb adminisztratív feladatok, melyek a lelkipásztort hivatalnokká teszik... mindez sokakban egy hatalmas szervezet benyomását kelti, mely fenntartja önmagát, de igen nehezen képes az evangélizációra.

„Névtelen egyház"

Még más nyugtalanító jelenségek is mutatkoznak. A legtöbb keresztény számára az Egyházhoz való tartozás csaknem kizárólag külsőség; néhány aktusra szorítkozik csak: keresztség, egyházi házasság, s ezek értelme kérdésessé válik, ha maga a hit hiányzik!

Másrészt még a „gyakorló" hivőknél is mély szakadék tátong a valódi, személyes belső élet és a keresztény „vallásgyakorlat": misehallgatás, házasságkötés stb. közt. Ezek „nyilvános" életünk tartozékai, ahol „szerepet" játszunk, de a magánéletünk, az más lapra tartozik. Ez a szakadék a magánélet és a „közéleti szerep" közt, mely a szociológusok szerint egyre mélyül a modern élet minden területén, szintén hozzájárul ahhoz, hogy az egyházi struktúrák üressé válnak, elvesztik valódi tartalmukat. Az urbanizáció fejlődése még gyorsítja ezt a folyamatot és egyeseknél „névtelen Egyházban névtelen tagsághoz" vezethet.

Kihalt volna a remény?

A kereszténység nem „ideológia", sokkal több annál. De ebben a névtelen és szervezett Egyházban a vonzóerő, az érdekeltség ereje fogyóban van. Keresztények vagyunk, mert azok vagyunk, de lelkesedés nélkül. Azt, amiért élünk és cselekszünk, másutt keressük... A nagy emberi érdekek, amelyek reményt ébresztenek az emberekben, az Egyház számára látszólag idegenek voltak.

Szinte azt mondhatnánk, hogy az Egyház, miközben a „kötelességeket" és „tilalmakat" hangoztatta, s főleg a hit védelmén őrködött, a paternalizmusnak és a passzivitásnak szellemét alakította ki, mely a mai embernek már nem felel meg. „Az Egyház sokszor nagy hatalmi apparátus benyomását kelti, amely ténylegesen a társadalmi konzervativizmus ereje, azaz ‚a bitorlók védelme' lett nem egyszer." *(Congar)*

Bizonyos, hogy a Zsinat tudatában volt mindezen problémáknak. A Zsinat tárgyalásai és a Zsinat utáni idők kísérletei is kétségtelenül mutatják, hogy keresik e problémák megoldásának, orvoslásának módjait...

Foucauld Károly (1858-1916)

Az „Egyetemes Testvér"

BENNE A

„Nem az Egyház van válságban – mondja *Huygues* atya – hanem maga a világ forrong, változik."

Valóban, az Egyházat nyugtalanító zavaroknál hatalmasabb, mélyebb változás tanúi vagyunk az élet minden területén. Olyan változás ez, amely kétségtelenül egy új embertípust, új civilizációt alakít ki. Ennek következményei az Egyházban is érezhetők.

Luther Márton (1483-1546)

Korunk messianizmusai

A keresztényeknek általában gyakran szemükre szokták vetni, hogy individualisták, csak a saját lelki üdvösségükkel törődnek. Sok ember, sok gondolkodó számára a kereszténység elmezavarnak, e világból való menekülésnek tűnt. A mai emberek együtt éreznek, szolidárisak egymással. Meg akarják változtatni a világot, az életkörülményeket. És főként az ember maga veszi kezébe sorsát, maga kíván szerencséjének kovácsa lenni. Annál is inkább, mivel a tudományos és technikai fejlődés (elektronika, atomfizika, biológia stb.) azt a hitet kelti benne, hogy minden eszköze megvan, vagy hamarosan meglesz ahhoz, hogy mindenben megálljon a saját lábán.

Ezzel szemben nem elég Isten létét bizonyítani. Az Evangélium, mint a mai ember szabadságának és üdvösségének hatóereje, kell, hogy konkréten, tettekben és emberekben nyilvánulhasson meg.

A technikai haladás

A kor hatalmas technikai haladása nemcsak határtalan reményeket szül, de együttjár egy új világképpel, melyet már Galilei kezdeményezett. Ha nem tisztázunk egyes dolgokat, ez a világkép látszólag

VÁLTOZÓ VILÁGBAN

ellentmond a Bibliának, és megoldhatatlan problémákat támaszt a hivők körében. Minthogy szinte minden nap új technikai vívmányt hoz magával, az ember hisz a jövőben, a gyermekek sok területen úgy érzik, hogy felülmúlják szüleiket. A fiataloknak az az érzésük, hogy az igazság előttük van és nem mögöttük. A „tradíció" elveszti jelentőségét szemükben. Végül már csak azt tartják valóságosnak, ami bizonyítható, kikísérletezhető. A hit igazságai valóságosak, – de csak a hit révén érhetők el, a hit szemével ismerhetők meg. Jól különböztessünk!

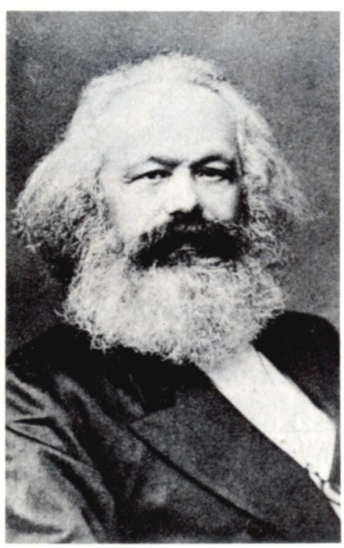

Marx Károly
(1818-1883)

A nyelvezet

Az Egyház nyelve is problémákat okoz. Először is azért, mert e nyelvben a modern világ számára idegen gondolati kategóriák, megkülönböztetések szerepelnek, mint például a „test" és „vér", s vele szemben a „szellem" és „lélek". Továbbá azért, mert az Egyház nyelve gyakran absztraktnak, időtlennek, az emberi érdeklődéstől elidegenedettnek tűnik. Végül pedig azért, mert ma már nyilvánvaló, hogy a Biblia és az Evangélium komplex írások, olvasásukhoz, értelmezésükhöz érteni kell, ezért kellenek a bibliaolvasáshoz jegyzetek, kommentárok. A bibliamagyarázat komoly tudomány.

A pszichoanalízis

A Freud-dal megszületett pszichoanalízisnek is meghatározó szerepe volt sok ember vallás-fogalmának kialakításában. A pszichoanalítikusok egykori felfogása szerint a vallás nem egyéb, mint szükségleteink, tudatalatti vágyaink kivetítése egy fiktív, láthatatlan, természetfölötti területre. Isten az, akit kitalálunk magunknak!... Az ember rejtett rugóit

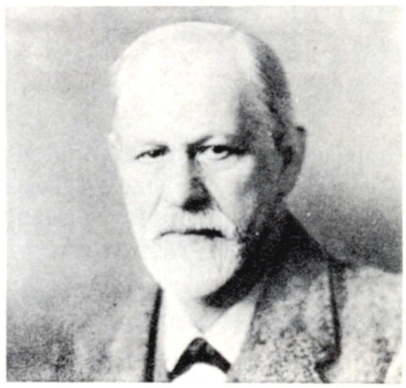

Freud Zsigmond
(1856-1939)

bogozgatva, az isteni helyett őstípusokat, komplexumokat, neurózisokat... fedezünk fel. Ez ma már a pszichoanalítikusoknál is túlhaladott álláspont; már jobban kibontakoznak ennek az emberrel foglalkozó tudománynak pozitív oldalai.

Gandhi
(1869-1948)

A vallások

A Föld összezsugorodott: utazások, tapasztalatcserék, rádió, televízió, újságok stb. útján érintkeznek az emberek. Távoli népeket, szokásokat, másfajta gondolkodásmódot fedeznek fel, megértésre, kölcsönös megbecsülésre törekszenek. De a tisztelet és a tolerancia könnyen válik relativizmussá. Végül is arra a következtetésre jutnak, hogy minden vallás egyenértékű; mindenki szülőföldjének vallását követi: ez tény s így van rendjén... És akkor az ember már nem látja tisztán, miben áll az apostolkodás, az Egyház küldetése, igyekezete, hogy minden emberhez eljusson: sőt sokan már azt sem látják tisztán, mi értelme is van az Egyháznak a világban...

Ime a jelen válság néhány mélyenfekvő, távolabbi oka.

De közvetlenebb okai is vannak.

A „Fêtes et Saisons" a korszakjelző férfiak arcképsorozatának végén XXIII. János pápa képét is hozza: mi azt belső borítólapunkon helyeztük el nagyobb formátumban.

DÖNTŐ ESEMÉNYEK

Foglalkoztunk az Egyház jelen válságának néhány távolabbi okával. De ezek talán nem idéztek volna elő mostanában komoly válságot, ha nem jönnek közbe újabb, döntő események.

Új teológia

Az Egyház idegenné lett a világ szemében. Számtalan oknál fogva az Isten, akit hirdetett, egyre kevésbé érdekelte az embereket. Lelkészek, teológusok, különösen Amerikában, megrázó revízió után azon fáradoztak, hogy az evangélium örömhírét hihetővé és hozzáférhetővé tegyék a ma embere számára. *Van de Pol* le meri írni a következőket: „A modern embertípus általános műveltsége válaszút elé állítja a kereszténységet: vagy minden téren radikális megújulást hajt végre, vagy teljesen eltűnik azzal a haldokló kultúrával együtt, melynek gondolkodás- és életmódját átvette."

„El kell ismernünk, hogy az ember kérdése ma nem az Istenre, hanem az emberre vonatkozik." *(Robinson)* „A modern ember már nem azt kutatja, hogyan szabaduljon meg a bűnétől, hanem azt, hogyan oldja meg létének rejtélyét." *(Van de Pol)*

Mindez olyan gondolatáramlatot szült (Isten halálának teológiája, a szekularizáció teológiája stb.), amelynek központi eszméje az, hogy megtisztítsa az evangéliumi híradást minden olyan elképzeléstől, időleges struktúrától, amely Istent és a kereszténységet a mai ember szemében egy másik, idegen, sőt különös világegyetembe helyezte, melynek az élethez semmi köze. Ime egy újabb tény, mely hozzájárult a jelenlegi válság kiéleződéséhez.

A szegények botránya

Az Egyház válságát növelő újabb tények közé sorolhatnánk azt is, hogy fájdalmas és tragikus módon tudatára ébredtek annak, hogy milyen kapcsolatok kötik össze a világ hatalmasait, a gazdag államokat, a „burzsoá" rendet, a könnyű úton szerzett pénzt az Egyházzal.

A vietnámi, biafrai, latinamerikai események, az amerikai négerlázadások, a társadalmi konfliktusok stb. igen sok keresztényben felvetették azt a kérdést, hogy mi is az Egyháznak, mint a világ üdvössége szervezőjének a feladata, a nyomor illetve az igazságtalanság világában? Bármily jótékonyak legyenek is a katolikus segélyszervek, jelenthetnek-e komoly és elegendő segítséget a világ ilyen helyzetében? Vajon nem az lenne-e a keresztények elsőrendű feladata, hogy vitába szálljanak ezzel a társadalmi renddel, hogy mindenáron megváltoztassák azt a társadalmat,

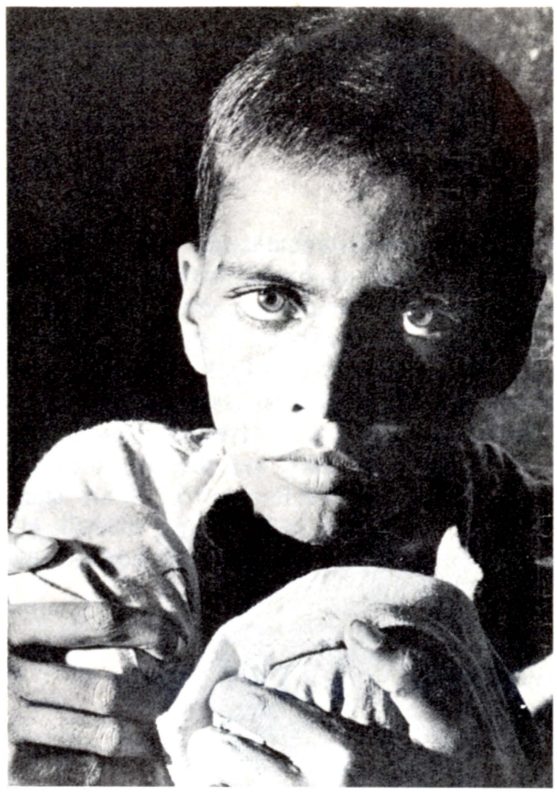

Fiatal indiai nő képe — az éhség képe... *Az igazi kérdéseket ezentúl a világ, az élet veti fel: még az Egyházzal kapcsolatban is.*

amely igen messze van attól, hogy valóban megszüntesse az embernek ember általi kizsákmányolását?

A sajtó és tájékoztatási eszközök

A sajtó tudósít az eseményekről, de hozzá is járul az események alakulásához. Ez a mestersége, melyre jogosan büszke, de felelőssége is, mely sokszor igen komoly. Mert a sajtó nem mindig pártatlan... Mindenesetre bizonyos, hogy az, amit ma az Egyház „válságának" neveznek, részben bizonyos újságok, folyóiratok mesterkedésének eredménye. Újságoké, amelyek felnagyítottak egy-egy apró eseményt, felhalmozva a vitás kijelentéseket, a dolgokat kiélezően dramatizálva. E tényt elismerve ezt is az Egyházban végbemenő válság okai közé kell sorolni.

(Ez 1969-ben íródott. Kiegészítőleg hangsúlyoznunk kell: mindez az összes tájékoztatási eszközökre (TV, rádió) is érvényes. Régen is voltak éles teológiai viták — pl. a molinisták és tomisták olykor még századunk elején is eretnekséggel vádolták egymást — de erről csak a szakkörök tudtak. Ma, amikor széles rétegek érdeklődnek világnézeti, teológiai kérdések iránt, igen zavarólag hat, ha még kiéretlen, vitás nézeteket visznek a tömegek elé. Régi pedagógiai elv: iskolában, szószéken csak tudományosan igazolt, kiérett tanokat, kétségtelen hitigazságokat lehet előadni. Amikor most egyes teológusok szélsőséges vagy félreérthető nyilatkozatait hozza a TV, vaskos művek néhány vitás mondatát a sajtó — *nem a Zsinat, hanem az illető teológusok és a tájékoztatási eszközök keltették a zavart.* A szerkesztő megjegyzése.)

EVANGÉLIUMI KÖVETELMÉNYEK

Az Egyház válságának tehát sokféle külső oka van. De vannak mély, belső okai is, amelyek egészen az Evangéliumig nyúlnak.

Ha válság van, ez éppen onnan ered, hogy egyesek meg vannak róla győződve, hogy úgy *kell* cselekedniök, ahogyan cselekszenek, míg mások nem ismerik fel, hogy itt evangéliumi követelményekről van szó.

„Egyre több hivőt nyugtalanítanak a kezdeményezések, javaslatok, melyek provokatív jellegét a nyilvánosság sokszor felnagyítja. E hivőknek meg kell érteniök, hogy sok kérdés, ha zavarbaejtő is, komoly események, valódi kérelmek alapján merül fel, nem pusztán a kritizálni, vagy változtatni-akarás veti fel azokat." *(Congar)*

A Zsinat éppen az evangéliumi követelményeket hangsúlyozta. S miután a Zsinat új utakat nyitott, nem kell-e elindulni ezeken az utakon, komolyan véve e követelményeket, vállalva végső következményeiket is?

Jelenlét a világban

A Zsinatot teljes egészében az jellemezte, hogy az Egyházat jelenlevővé akarta tenni a világban és figyelmessé a mai ember s problémái iránt.

„Eleinte az Egyház megkísérelte, hogy a maga tradícióiból kiindulva a maga igazságainak néhány vonását közölje a világgal. A Zsinat azonban fokozatosan és elég gyorsan számot vetett azzal, hogy a világ veti fel a problémákat és a *Gaudium et Spes* utolsó megfogalmazásában igyekezett a világ igazság-keresésének eleget tenni. Ez az irányzat folytatódott és a mostani időszakot éppen az jellemzi, hogy az igazi kérdéseket ezentúl *a világ* teszi fel." *(Congar)*

S ami még ennél is többet jelent: az Egyház és a világ közt elmélyült szakadék tudatában, nem csupán dialógust akar folytatni az Egyház a világgal, hanem tevőleges részt akar venni alakításában.

Szabadság

Van -ál-szabadság is. Ha az Evangélium valóban a szabadság evangéliuma a szó keresztény értelmében, vajon nem kell-e lehetővé tennie a képzelet szárnyalását, a szabad mozgást, a nézőpontok sokféleségét, a dialógust, a tevékeny részvételt az Egyház életében, sőt a merészséget is? Mind az Egyházban, mind a társadalomban személyes jognak tartják azt a követelményt, hogy az ember ne legyen egy önkényes, maradi rendszer rabja, elnyomottja. Legyen joga a kutatásra, a kockázatvállalásra, a lelkiismerete szerinti cselekvésre. Sőt annak vitatására is, ami eddig – talán tévesen – érinthetetlennek tűnt fel.

Roger Schutz Taizé-i prior a Zsinat idején egy házaspárral, Max Thurian pedig Jézus Kis Testvéreivel beszélget.

Szolgáló és szegény Egyház

A szolgáló és szegény Egyház követelményét világosan leszögezte XXIII. János, VI. Pál és a Zsinat. De milyen módon szűnjön meg az Egyház evilági hatalma? Mit hoz magával ez a követelmény, ha teljes egészében komolyan vesszük? Hogyan áll majd az Egyház valóban a szegények szolgálatában és nem mellettük, vagy – uralkodva – fölöttük?

Veszélyek és kockázatok

Ha a tét jelentős, jelentősek a veszélyek is. Először is fennáll az a veszély, hogy hirtelen mindenki a maga egyéni intuícióit, vagy rejtett vágyait a Szentlélek sugallatának tartja.

Felmerül a felületes, sőt gyerekes izgatás veszélye, azé a „felfuvalkodottságé", amelyről már Szent Pál is szólt Timóteushoz írt második levelében.

Az a veszély, hogy vakon vezettetjük magunkat, mert betegesen félünk attól, hogy elmaradunk, nem tartunk lépést, nem vagyunk a merész haladás élenjárói. Mindez téves és helytelen magatartás.

Még súlyosabb az a veszély, hogy elfelejtjük a valóságokat és a létező, kipróbált értékeket, mintha tabula rasa-t lehetne csinálni a múltból, az elért eredményekből, főleg abból, amit induláskor a kereszténység kapott és ami Istentől ered. S végül is az Evangélium elárulásának a veszélye jelentkezik, mert oly szorosan tapadunk a világhoz. Annak a veszélye, hogy minden nehézséget, paradoxont ki akarunk küszöbölni a kereszténységből, azért, hogy azt könnyűvé tegyük.

Végül az a veszély is mutatkozik, hogy nemcsak új szempontokat, de olyan egyoldalú túlzásokat is bevezetnek az Egyházba, amelyek sokakban kétségbeesett ellenállást ébresztenek, s belső szakadással fenyegetnek.[1]

De nem kerülünk-e ílymódon ellentétbe az Evangéliummal, Jézus búcsú szavaival, amelyek a lényeget foglalják össze: „Legyenek egyek mindannyian"?

[1] E sorok 1969 májusában íródtak és már most, 1977-ben, sajnos igazolva láthatjuk.

Jól értsünk szót!

Az Egyház túl fogja élni ezt a krízist. Megújhodottan kerül ki belőle. De hogy így legyen, ahhoz el kell oszlatni egy sor félreértést, melyek ma még súlyosan ránehezednek egyesekre és befolyásolják a tények alakulását.

Az ember és az üdvösség

„Hogy az embert megmenthessük evangéliumi értelemben, ahhoz előbb az szükséges, hogy higgyünk abban, hogy szüksége van a megmentésre" kiált fel *L. Bouyer*. Ime az, amit egyesek szemére vetnek másoknak: Annyira bíznak az emberben, hogy egy Jézus Krisztus által Istentől jövő „üdvösségre" nincs szükség. Csak a földi feladatok számítanak. Jézus nem más, mint lángeszű forradalmár. A vallás tisztán „horizontálissá" válik... De éppen itt a félreértés: a másik felfogás képviselői voltaképp azt akarják mondani, hogy a Krisztustól jövő üdvösség megtestesül a világban, amint Jézus maga is — ezzel pedig együttjár az emberi ügy szolgálatában vállalt munkásság is.

Tradíció és megújulás

L. Bouyer mondja: „A tradíció és a megújulás szembeállítása azt mutatja, hogy teljesen elfeljtettük e szavak keresztény értelmét." Vannak, akik úgy ragaszkodnak a dolgok megmerevedett állapotához, melyet tradíciónak neveznek el, mintha a tradíció nem lenne élő, állandóan fejlődő valami. Mások a megújulást, az életet, az alkotó szellemet, a képzeletet, a prófétizmust keresik, mintha újból fel kellene találni Jézus Krisztust, minthogyha Krisztus nem adatott volna meg számunkra az élő tradíció folytonossága, a Szentlélek működése révén.

Engedelmesség és tekintély

Senki sem tagadhatja, hogy az Egyházban olykor kizárólagosan a tekintély uralkodott, amely vak, passzív, megalázó engedelmességgel járt együtt. De ha a tekintély, ahelyett hogy uralkodna, szolgálni akar, amint azt a pápák, a Zsinat, a püspökök számtalanszor hangsúlyozták, akkor az evangéliumi engedelmesség valódi felszabadulás zálogává és forrásává válik, mert egyedül Krisztus igazsága és szeretete szabadít fel bensőleg bennünket.

A hierarchia és a nép

Volt idő, amikor az Egyházról beszélve kizárólag a hierarchiára: a pápára, a kardinálisokra, a kúriára, a püspökökre gondoltak. Ez az idő elmúlt: az Egyház Isten népe. És mégis fennmaradt a hierarchia és a nép mesterséges szembeállítása, mintha a püspökök nem tartoznának Isten népéhez, nem lennének éppúgy keresztények, mint a többi keresztény, és nem csupán felelős püspökök.

Egyház és világ

Az Egyház más mint a világ, de benne él a világban. Ez a két követelmény nehezen összeegyeztethető és túlzásokra vezethet mindkét irányban: Egy elbizakodott, a világtól elválasztott, gettóként önmagába zárt, a maga igazában biztos Egyházhoz, vagy ellenkezőleg, a látható közösségnek, struktúráinak, rítusainak teljes eltűnéséhez, beolvadásához a nagyvilágba, annak evilági tevékenykedéseibe.

Pap és papság

Senki sem vitatja a papság sajátos funkcióját. De annak a papnak képével, aki teljesen az Egyház ügyeinek szenteli magát, úgyhogy minden kapcsolatot elveszít a világgal, minden érintkezést az emberekkel, végletesen szembekerült annak a papnak a képe, aki már mindentől meg akar szabadulni, ami a többi embertől elválasztotta, megkülönböztette: sajnos tán még attól is, ami lehetővé tette s biztosította, hogy az emberek között az Evangéliumnak szentelje magát...

Liturgia és bensőség

A liturgia tekintetében is vannak még félreértések. Nem igen lehet elutasítani azokat a kívánságokat, amelyek az egyszerűség, bensőség, a körülményekhez való alkalmazkodás, a spontaneitás, némi találékonyság érdekében hangzanak el. Az Egyháznak, Krisztus Testének kultusza azonban mégis csak más, mint egy kis csoport magánimája, amely bárkinek egyéni ötletei szerint alakulhat.

Mindezeket a félreértéseket és még egyebeket is tisztázni kell. Csak néhányat említettünk. Megoldásuk mindenkitől kitartó és igényes munkát követel saját felelőssége és szakértelme arányában.

NEHÉZ ÉS KOCKÁZATOS VÁLLALKOZÁS

Ha az Egyház ma valóban válságban van, „nehéz viharok közepette" – ahogyan *Congar* mondja, akkor vissza kell emlékeznünk arra, hogy az apostolok bárkája egykor a Tibériási tavon szintén viharba került. Az apostolokat félelem fogta el: „Elsüllyedünk." Jézus aludt...

Ki merné közülünk az apostolok szemére vetni rémületüket? Ily pillanatokban mindannyian félünk; csak az nem tudja ezt, aki soha sem került viharba. Most, az Egyház válságos éveiben hogyan ne nyugtalanítanának bizonyos aggasztó tünetek? Illethet-e ezért szemrehányás bennünket?

És mégis, mikor Jézus felébredt, szemére vetette apostolainak az oly természetes félelmüket. „Mit féltek, kicsinyhitűek?" Igaz viharban voltak, de nem volt mitől tartaniok, mert Jézus ott volt. Aludt, de ott volt. Sokak szemében Jézus talán most is aludni látszik; de a valóságban itt van velünk. „Ime én veletek vagyok a világ végezetéig."

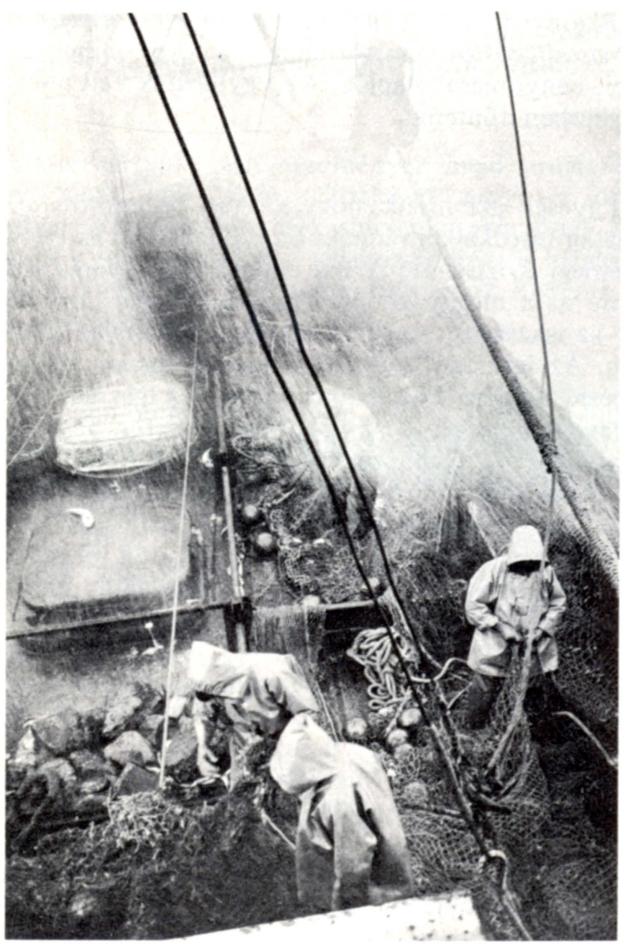

Mit féltek kicsinyhitűek?

Váratlan csodára kell tán várnunk? Olyanra, mint mikor Jézus lecsillapította a tó hullámait? Nem azt kívánja-e inkább Jézus Egyházától, hogy *élje át* a vihart és valóságos „csodaként", megnövekedett bátorsággal, hittel, önfegyelemmel, szeretettel, megtisztulva és megújhodva kerüljön ki abból?

Nehéz feladat ez! De Krisztus nem azért jött, hogy megkíméljen minket a nehézségektől. Ellenkezőleg, figyelmeztette apostolait ezekre, imádkozott értük, hogy ne gyengüljön hitük, hogy egyek legyenek, bármi történjék is.

●

Mi csodálkoznivaló van azon, ha az Egyház ma válságot él át? Annyi más válságot ismert már kezdettől fogva! Olvassuk csak az Apostolok Cselekedeteit! A legelső közösségben, Jeruzsálemben nehézségek, igények merültek fel, ez eredményezte a diakónus intézmény létrehozását. Abban a kérdésben, hogy a zsidó rítusokat rákényszerítsék-e az új keresztényekre, Péter és Pál szembenálltak: a Jeruzsálemi Zsinat eldöntötte a vitát. A zsidók után a rómaiak üldözték a keresztényeket, majd a barbár inváziók következtek.

●

Egykor az Egyház az eretnekség, éspedig az arianizmus okozta kettős válságba került. Túlélte azt a sötét kort is, amikor több pápa volt egyszerre. Még az a két nagy szétszakadás sem örökkétartó, amit a keleti egyházszakadás és a lutheri reformáció jelentett; egyre jobban meggyőződhetünk erről. De túlságosan szörnyűek voltak ezek az elszakadások, túl nagy volt az áruk. Lehetetlen, hogy egy harmadikra is sor kerüljön!

Ma *mindenek elé* kell helyeznünk azt a parancsot, amely Jézus testamentumában és üdvözítő művében döntő: *„Legyenek egyek mindannyian!"*

Az Egyház az emberiséggel fejlődik

Ha az Egyház „Krisztus teljessége", akkor érthető, hogy növekedni és tökéletesedni akar. Arra törekszik, hogy a történelem folyamán az emberrel együtt fejlődjék, az egyének, eszmék és kultúrák sokféleségében. Az Egyház nemcsak a valóságban, hanem szándékában is katolikus. Végső célja a Paruzia, vagyis Krisztus végső győzelme, mert Ő az „Alfa" és „Omega". Hogy Krisztus tökéletes teste lehessen, hogy „eljusson a férfiúi tökéletességre, olyan életkorra, amelynek mértéke Krisztus teljessége" mindent áthat, mindent magáévá tesz a világban – „a bűnt kivéve"... Az Egyház folyton fejlődik a Szentlélek hétszeres ajándékának hatása alatt, míg csak az idők végén el nem éri a tökéletességet.

SUHARD

ÉN VAGYOK AZ ÚT AZ IGAZSÁG AZ ÉLET

VISSZA A LÉNYEGHEZ!

Az olyan zavaros időkben, mint amilyenben jelenleg élünk, gyakran úgy látjuk, hogy ki-ki a maga útját járja, nem törődve másokkal: ki-ki azt hirdeti, hogy csak ő van az igazság birtokában; egyesek a maguk átmenetileg lelkesítő tapasztalatait, ismereteit tartják magának az Életnek. Pedig *Jézus Krisztus „az Út, az Igazság, az Élet."* Erről sohasem feledkezhetünk meg.

Nemrég valaki azt mondta: „Rengeteget beszéltek már az Egyházról, de nagyon keveset Jézus Krisztusról!" Ez igaz. Bár egész keresztény mivoltunknak ő az életadó forrása, mi mégis másodrangú dolgoknak tulajdonítunk jelentőséget, felnagyítjuk azokat, elfelejtve a lényeget: Krisztust.

Térjünk vissza a lényeghez!

●

Az egyik nehézség, amely bizonyára hozzájárul az Egyház jelenlegi kríziséhez, valójában az, hogy egyesek azt hiszik: a világ üdvössége feltétlenül apró *részletekhez* kapcsolódik, minthogyha minden, de minden az Egyházban isteni eredetű, Jézus által elrendelt, sérthetetlen és örökérvényű lenne. Minthogyha mindennek egyforma jelentősége lenne! Elég újraolvasni az Evangéliumot, ismerni némileg az egyháztörténelmet, hogy megállapíthassuk, mennyire nem így van. Maga a Zsinat világosan kimondta ezt első okmányában a liturgia reformjával kapcsolatosan. Vannak igazságok, melyek az Úrtól származnak és megváltoztathatatlanok és vannak olyanok, amelyeket módosítani lehet, sőt kell is a körülményeknek és az emberi igényeknek megfelelően.

Bizonyos, hogy *a lényegesnek megkülönböztetése a másodlagostól* nem történhet az egyes ember érzelmei, benyomásai alapján. Az Egyháznak kell ebben a kérdésben döntenie.

●

Egyesek azt hiszik, hogy a végső és rendíthetetlen igazság birtokában vannak. Ez is hozzájárul az Egyház jelenlegi kríziséhez. A ma emberének ugyanis többnyire az a meggyőződése, hogy senki sem „birtokolja" az igazságot, sem fejében, sem valamilyen könyvben. Az igazságot keressük. Nagyon lassan, lépésről-lépésre haladva közeledünk feléje. Az Igazság, sőt az *Igazsághoz vezető Út maga Jézus Krisztus. Senki sem birtokolja Őt.* Csak szerényen haladunk feléje. Végtelenül nagyobb mindannál, amit valaha megismerhettünk, felfoghattunk, megsejthettünk belőle és e világra vonatkozó tervéből. Még nem fedeztük fel teljesen az Evangéliumot. Az örömhír szüntelenül, kimeríthetetlenül új marad.

Semmiesetre sem arról van szó, hogy megtagadjuk az Egyház 2000 éves vívmányait, mindazoknak szellemi, teológiai ismereteit, akik előttünk hittek Jézus Krisztusban, szerették Őt és általa éltek. Éppencsak nem hihetjük, hogy már elértük azt a csúcspontot, amely után egészséges fejlődés már lehetetlen.

Ha elfogadjuk ezt a nézőpontot, akkor az Egyház krízise talán kevésbé lesz aggasztó.

MEGÚJHODÓ EGYHÁZ MEGÚJHODÓ VILÁGÉRT!

Hinnünk kell,
eleven és bizakodó hittel a Szentlélekben.
Ő az Egyház életének főmozgatója –
tegnap, ma és holnap egyaránt!
Suenens bíboros

Megkíséreltük az Egyházban ma felmerülő főbb kérdések ismertetését. Főleg a *„miért"*-ek megértésére, a közeli és távolabbi okok felkutatására törekedtünk. Ami a megoldást illeti, arra a jövő hivatott.

●

Ami vitatottá vált, az nem maga az evangéliumi üzenet, hanem az a *mód*, ahogyan azt élték a XIX. századból örökölt, erősen megszervezett, de a világtól gyakran teljesen elidegenedett Egyházon belül. A Zsinat csaknem minden problémát észrevett és jelzett. Hogy orvosolhassuk ezeket, sokkal messzebb és mélyebbre kell mennünk, mint eleinte hittük.

●

Merre tartunk? Mit eredményez majd mindez?... Senki sem tudja. Nagy a kockázat, nagy tét forog kockán. Azonban senkinek sincs oka arra, hogy túlzottan nyugtalankodjék, aggályoskodjék: a bizalomnak, a *reménynek kell uralkodnia, mert Krisztus itt van, él és velünk van.*

●

Mindannyiunk életében van *fény és árnyék*, vannak derűs és borús órák. Igy van az Egyház életében is: a nappalt éjszaka követi, majd újra nappal következik. Mily szép a hit az éj sötétjében!

„Az Isten Szelleme mindenkor felrázó volt" – mondja Thomas atya. Felforgatja kialakult szokásainkat, eszméinket. Isten őrizzen meg attól, hogy bezárkózzunk elkerített táborainkba, s még inkább attól, hogy csak azért törjünk ki onnan, hogy szembenálló, másként gondolkodó testvéreinket támadjuk, bántalmazzuk!

Bármibe kerül is, nekünk kereszténynek, sokkal inkább mint mindenki másnak, el kell jutnunk oda, hogy többen legyünk, *sokfélék, sokrétűek, de mégis egyek.* Mert különben mi hirdetni valónk lenne még e világban, hiszen akkor éppen Krisztus Evangéliumának lényegét csúfolnánk meg?

●

Ebben az ügyben, melynek tétje óriási, hiszen magáról az Egyház jövőjéről van szó, *talán legelőször az egyház történelme folyamán*, már nem csupán a püspökök, a pápa és a papok felelősek, hanem felelős *minden* keresztény. Minden egyes keresztény a maga magatartásával az Egyházat kegyetlen viszályok vagy ellenkezőleg, nagy megújulás felé vezetheti. Nem csupán jóakaratra, türelemre, szellemi nyíltságra, szívre, embertársaink iránti figyelemre van szükség, hanem elmélyedő gondolkodásra, bölcsességre, tanulmányokra, hozzáértésre, igényességre, szakértelemre is...

●

Az igazi ok, amely miatt mindez igen komoly probléma, az, hogy az Egyháznak az a hivatása és felelősségteljes feladata ma éppúgy mint tegnap, hogy abban a világban, amelyben él, a Krisztus szerinti ember tanúságtevője és prófétája legyen. *Egy új ember tanúja és prófétája egy új világ számára, Jézus Krisztusban.*

●

Válság az Egyházban? Lehetséges... *Más* Egyház? Semmiképpen. Legföljebb *másarcú* Egyház. De Krisztus ősi Egyháza, a Pünkösd Egyháza. Mindig ugyanaz, de állandóan megújhodik a Lélek – olykor viharos fuvallatától. Annak az új világnak szolgálatában, amelyet Az hirdetett meg az embereknek, Aki volt és Aki eljövendő.

Jöjj, Szentlélek Úristen!

Toni Zenz: „Aki világosságot nyert" (részlet)
Kunstverlag Maria-Laach

TÖRÉS VAGY

Eddig a Zsinatot követő idők jelenségeinek okairól volt főleg szó. A következőkben magával a Zsinattal fogunk foglalkozni. Közben ide kívánkozik a magyar olvasóközönség számára, áthidalásként a címünkben felvetett kérdésre válaszolni. (Erről a témáról az említett folyóirat egyéb számai tárgyaltak.)

Congar atya hangsúlyozza a történelmi előzmények tanulmányozásának fontosságát. Valóban, akik bizonyos változásokon csodálkoznak, nem ismerik az egyháztörténelmet, a századunkban végbement belső fejlődést. Sokan arra sem gondolnak, ami XII. Pius pápa *„Mystici Corporis"* enciklikája óta ment csak a köztudatba, hogy az Egyház élő szervezet – és nem gépezet vagy merőben jogi intézmény –, fejlődése tehát nem mechanikusan, ugrásszerűen, hanem csak *szervesen* mehet végbe. A következőkben három, leginkább feltűnő vonatkozásra vetünk futó pillantást.

Biblia és liturgia

A XIX. század második felét a hitközömbös liberalizmus jellemezte. A vallás iránti érdeklődés csekély volt, a vallási élet sovány. A híres *Ketteler* mainzi püspök († 1877) azzal jellemezte a „jó katolikust", hogy: „van vasárnapja, péntekje, húsvétja" – vagyis a vasárnapi misén való részvétel, a pénteki böjt és az évente egyszer való áldozás. Milyen minimálisnak tűnt ez már századunk 20-as, 30-as éveiben! Hiszen *X. Szent Pius* pápa a XX. sz. elején a „Mindent Krisztus fősége alá foglalni!" jelszavával a belső vallási élet elmélyítését veszi célba. Igy fordul az érdeklődés a Biblia, a liturgia felé. Persze ez sem előzmények nélkül: *Lagrange* domonkos atya 1890-ben alapítja meg Jeruzsálemben a „Biblikus Iskolát", amelynek gyümölcse nemrég ért meg a közismert Jeruzsálemi Bibliában.

A Bibliát a néphez a liturgikus mozgalom viszi közelebb. Ez a század elején indult meg Belgiumban, majd a németországi Maria Laach bencés apátságban, magasabb szinten, míg a népi liturgikus mozgalom az osztrák *Pius Parsch* ágostonrendi kanonok nevéhez fűződik. Mint tábori lelkész, az I. világháborúban a Kárpátokban tapasztalta, hogy a katonák milyen szívesen hallgatják a biblikus hitoktatást a száraz katekizmus-oktatás helyett s milyen szívesen veszik misemagyarázatát.

Parsch († 1954)

Háború után a klosterneuburgi St. Gertrud kápolnában – szembemiséző oltárt felállítva – tart rendszeresen „bibliaórát" kisebb, válogatott közönség előtt. Homiliákat ad ki – közben a bécsi egyetemen a szentírástudomány professzora lesz –, megírja a szentmise magyarázatát (magyarra ford. Szunyogh X. Ferenc), évenkint liturgikus naptárban magyarázza a misekönyv változó szövegeinek és a zsolozsmának mondanivalóit, s a liturgia szimbólumvilágát: ebből lesz a 3 kötetes „Üdvösség éve" (ford. *Hantó Gyula, Albert István* s piarista munkaközösségük). Hazánkban is megindulnak a pápai „Ne a misén imádkozz, hanem imádkozd a szentmisét!" jelszóval a kétnyelvű misefüzetek (*Korompay József, Klinda Pál*). S ami a legfontosabb, megjelenik a teljes magyarlatin Misekönyv (1933) és a szentségek szertartásának magyarázatos sorozata: mindez P. *Szunyogh Xavér Ferenc* bencés atyának, a magyar liturgikus mozgalom apostolának nem múló érdeme.

A Biblia és a liturgia felé fordulás megtermékenyítette belső vallási életünket, gondolatvilágunkat, egyházművészetünket (Maria Laach, Beuron), lelki irodalmunkat (*Prohászka, Guardini*). A morálteológia jogi, kazuisztikus szempontjait háttérbe szorítja a biblikus szemlélet (*Fritz Tillmann*), még erősebben pedig a keresztények általános erkölcsi ítéletében. A Bibliával foglalkozás hozott kapcsolatot protestáns biblikus tudósokkal, *Bea* bíboros – a római Biblikus Intézet megalapítója – nem véletlenül került az Egységtitkárság élére. Közben pápai körlevelek erősítik meg a biblikus és liturgikus mozgalom eredményeit (Divino Afflante Spiritu, Mediator Dei) s adnak nekik újabb indításokat. A zsinaton a misék egységélménye és a tárgyalások folyamán minduntalan előtérbe kerülő biblikus gondolkodás e mozgalmak gyümölcse.

A világiak «előretörése»

A gyakori szentáldozással táplálkozó, a liturgiába elevenen bekapcsolódó nemzedékben ébredt fel – *Guardini* szavával – a tudat: „Mi vagyunk az Egyház". Lassankint anakronisztikussá vált a magyar „egyháziak" kifejezés, amelyen merőben csak a papságot és szerzeteseket értették. Ha pedig a „laikusok", vagyis világi hivők is az Egyház, akkor részt kérnek és vesznek apostoli küldetésében. A belga *Cardijn* abbé, a későbbi bíboros kezdeményezése nyomán előbb a katolikus fiatalság körében, majd a felnőtt férfiak és nők kis közösségeiben az Evangélium olvasása nyomán a cardijni „Láss, ítélj, cselekedj!" módszerrel kutatják, hogyan lehetnek Krisztus követőivé, elsősorban tanúságtételük által. *XI. Pius* lelkesen karolja fel Cardijn kezdeményezését s *XII. Pius* jelszavává teszi: „Ma nem hitvédőkre, hanem tanúságtevőkre van szükség!"

Cardijn († 1967)

Se szeri, se száma azoknak a mélyebb kereszténységre törekvő mozgalmaknak, amelyekben a II. világháború borzalmas csődtömege után, a világ minden részén szinte egyidőben, egymásról nem is tudva, a Lélek hatására világi keresztények – egy-egy karizmatikus pap indítására s köréje csoportosulva, máskor világiak kezdeményezésére is, mint például *Chiara Lubich* és társai esetében –, mélyebb lelkiségre, evangéliumi szellemre, nagyobb testvériségre törekednek és egy régi individualista jellegű lelkiség helyett

FEJLŐDÉS?

a testvérek, főleg a rászorulók s a világ felé forduló tevékeny szeretet és elkötelezés szellemét képviselik.

Különös jelentősége van azoknak az egy-egy pap köré csoportosuló házaspárok közösségeinek, akik azt vizsgálták, hogyan tehetik a házaséletüket a Krisztus-követés útjává. Franciaországban a H. *Caffarel,* Belgiumban a *De Locht* kanonok köré csoportosuló házaspárok tevékenysége s e munka irodalmi gyümölcsei figyelemreméltóak. Jelentős mozgalom ez: papok a keresztény házaspárokkal, orvosokkal és pszichológusokkal való közvetlen érintkezésben lesznek fogékonyabbak a házasélet sajátos problémái iránt. E nélkül, valamint jeles keresztény orvosok (Th. *Bovet,* Fr. v. *Gagern*), valamint pszichológusok és neves morálteológusok (B. *Häring,* F. *Böckle*) munkássága nélkül a Zsinatnak a házassággal kapcsolatos újabb felfogása elképzelhetetlen volna.

A világiak „előretörését" világegyházi viszonylatban már a Zsinat előtt megpecsételi az 1951-ben és 1957-ben tartott római „Laikusok Kongresszusa" s az ott elhangzott pápai megnyilatkozások. Mindezek mögött ott korunk egy szerény, nagy teológusának *Congar* domonkos atyának szelleme és vaskos műve a világiak szerepéről az Egyházban.

A világ felé fordulás

és alkalmazkodás, ide értve az igehirdetés és hithirdetés nyelvében való alkalmazkodást is, egész a felebaráti szeretet előtérbe helyezéséig, tüske sokak szemében. Ez sem máról holnapra kezdődött a Zsinattal.

Jelentős fordulatot látnak ma általában a II. világháborúval kapcsolatban. Katonai szolgálatban, fogolytáborokban számos pap került közvetlen kapcsolatba a vallás világától teljesen távolálló, de sokszor érdeklődő, jóakaratú emberekkel. Saját bőrükön tapasztalhatták, hogy ezek nem értik nyelvüket, problémáik egészen mások, de alapjában véve nyitottak az Evangélium örömhíre iránt. Megkapóan olvashatjuk ezt Henri *Perrin* „Egy munkáspap naplója" c. könyvében. Tőle is származik ennek a mozgalomnak a neve. A munkáspapokban fokozottan felébredt a felelősség érzete – XI. Pius pápa szerint a XIX-XX. század legnagyobb botránya, hogy az Egyház elvesztette a munkásosztályt –, ezért vállalták az egyszerű tanúságtétel életét a munkások között, megosztva sorsukat.

Suhard (+ 1949)

Történelmi jelentőségű tény volt H. *Godin* és Y. *Daniel* művének megjelenése (1943), címében a merész meglátással: „Franciaország missziós ország?" *Suhard* párizsi bíboros-érsek, századunk nagy apostoli szellemű főpapja, a könyv elolvasása után nyomban magáévá teszi a felismerést, hogy most egymás mellett, kifelé alig megkülönböztethetően találunk hivőket és nem-hivőket. Most már nincs szó a meglévő zárt keresztény környezetben élő hívek megőrzéséről, nincs helye a statikus lelkipásztorkodásnak, hanem a dinamikus, apostoli lelkipásztorkodás ideje köszöntött be. Megindul előbb a Párizsi, majd a Franciaországi Misszió, megalakul az erre a munkára kiképző papi szeminárium. Ebben az időben Giuseppe *Roncalli,* a későbbi XXIII. János pápa a párizsi nuncius...

A dinamikus pasztoráció nyomán, együttműködő lelkipásztorok irányításával, világi munkatársak bevonásával sokhelyütt virágzó plébániai élet indult meg. Egyik mestere ennek G. *Michonneau* volt. Ausztriában a most említett francia indítások hűséges követője, a dinamikus pasztoráció úttörője, majd vezéralakja Karl *Rudolf,* aki lapja, a „Der Seelsorger" révén ezeket az eszméket mifelénk is közvetítette.

Az élettel való szorosabb kapcsolatban derült ki, hogy a lelkipásztorkodást megelőző, elsőrendű feladat nem egyszer a struktúrák egészséges megváltoztatására törekedni. „Az evangéliumi kovászra is érvényes, hogy az csak a lisztet keleszti meg, nem a fűrészport" – mondta szellemesen Suhard bíboros. Aki nyomorban él nem evangelizálható – Veres Péter ezt így fogalmazta: „Korgó gyomorral nem lehet himnuszt énekelni." Ezért fordul a zseniális P. *Lebret* domonkos atya a gazdasági élet problémái felé, megalapítja a „Gazdaság és Humanizmus" nevű munkaközösséget – ebből kerül ki M. *Quoist,* a népszerű író és jelenleg Le Havre-i lelkipásztor – s számos írásából a spirituális művektől a szakmai irodalomig az Isten és az ember s világa szeretetének szintézise bontakozik ki. A Gaudium et Spes konstitúció és a Populorum Progressio pápai körlevél részben az ő szellemének bélyegét is hordja.

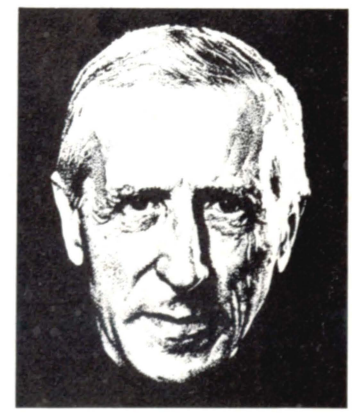

Teilhard (+ 1954)

Itt még egész röviden rá kell mutatnunk a világ felé fordulás szellemtörténeti előzményeire, szellemi hátterére: az egzisztencialista bölcseletre, a skolasztika helyett ehhez kapcsolódó teológiára, élén a nagy hídverővel, Karl *Rahner* SJ professzorral, akinek zsinati szakértőként is jelentős szerep jutott. Továbbá ki ne látná *Teilhard* filozófiájának hatását a Zsinaton? Ki merné tagadni *Foucauld* lelkiségének hatását a „szegény és szolgáló Egyház" gondolatában, az „egyetemes testvérét" az emberiség, a testvérek felé fordulásban?

Legyen elég ennyi a Zsinat előzményeiről. Látnivaló, hogy a Zsinat fordulata szerves fejlődés eredménye s nem jött létre a Szentlélek hatása nélkül. Hogy olykor a célon túllövő, pedagógiátlan, helytelen – az egyházi tanítóhivatal óvásának ellenére – történő végrehajtás, ami a külső szemlélőben sokszor érthetően a törés benyomását kelti, nem változtat a zsinati fordulat elvi megítélésén, történelmi szükségszerűségén.[1]

A SZERKESZTŐ

[1] E sorok írója életpályája kezdetén a legújabbkori egyháztörténelemmel foglalkozott. Több mint 4 évtizedes papi működése során az itt tárgyalt eszmék szellemi hatása alatt állott, e törekvések egyik egyszerű munkásaként, az itt felsoroltak többjével személyes kapcsolatban is volt, részt vett Rómában a laikusok 2 utóbbi kongresszusán és látogatója volt a Zsinat 3. és 4. ülésszakának. Nagyon érzi a szűk térre korlátozott felsorolás hiányosságát, mégis szükségesnek véli az idősebb nemzedék körében folyt számos beszélgetése alapján.

HITÜNK NEM VÁLTOZOTT

„Ime, eljött az idő,
hogy megszilárdítsuk az alapokat."
Etchegaray érsek

Sokan keserűen panaszolják, hogy egyes keresztények, sőt papok, teológusok vagy prédikátorok vitatják Mária szűzességét, Jézus feltámadását, illetve isteni mivoltát, valóságos jelenlétét az Eucharisztiában és a katolikus hit még néhány alapvető igazságát... És azt hajtogatják: „Mindez a Zsinat bűne", mint ahogy valamikor – francia tájakon – így szólt a refrén: „minden Voltaire bűne"...

A Zsinat megóvta a hitet

Mindenekelőtt határozottan le kell szögeznünk, hogy a Zsinat semmit sem változtatott a Credo, a hitvallás tételein, sem pedig a Trentói Zsinat határozatain. Különben is a Zsinat sokkal inkább pasztorális mint dogmatikus jellegű zsinatnak vallotta magát, azaz elsősorban gyakorlati és nem elméleti teológiai kérdésekkel foglalkozott. És ha foglalkozott is doktrinális problémákkal, mint pl. az Egyházról szóló konstitúcióban, azt mindig a hagyományos hittételek tiszteletben tartásával tette, és az Egyházat a Szentháromság megváltó szándékában szemlélve és a konstitúcióba hosszú elmélkedést iktatott Szűz Mária szerepéről.

Hol vannak tehát azok a sokak által bírált elhajlások a hittől? Hol a keresztény élet „olcsóbbá" tétele?

A nyelvezet megújítása

Bizonyos, hogy jelenleg a teológiai kutatás megújulásának tanúi vagyunk, ami természetesen a hagyományos teológiai nyelv, kifejezésmód megújulásában jut kifejezésre. A történelem tanúsítja, hogy a filozófusok és teológusok természetesen saját koruk nyelvét használták az örök igazságok kifejezésére. Be kell azonban látnunk, hogy az emberi szavak nehezen tudják a teljes igazságot kifejezni. Isten színe előtt egyrészt a Világossággal találjuk szemben magunkat, de ugyanakkor a fénytől elvakítva dadogva állunk a Misztérium előtt. Amikor pl. a Trentói Zsinat teológusai az Eucharisztiával kapcsolatban a „transsubstantiatio" kifejezéssel éltek, annak számukra határozott jelentése volt, amelyet viszont a mai emberek többsége már alig ért. Ha kevesebbet használják a „transsubstantiatio" kifejezést, – a magyar „átlényegülés" ma is érthető, helyes elnevezés! – az távolról sem jelenti, hogy kétségbe vonják Jézus teljességgel igaz szavait, amelyeket minden szentmisében újra ismétlünk: „Ez az én testem, ez az én vérem"?...

A szemlélet megújulása

Minden kornak megvan a maga érzelmi világa és szemlélete is. A XVI. század az Eucharisztiában Krisztus valóságos jelenlétének következményeképp a Vele való személyes találkozást hangsúlyozta, kissé háttérbe szorítva az Oltáriszentség közösségi jellegét. Ma viszont eltolódott a hangsúly, és sokkal szívesebben hirdetik az Eucharisztia közösségi szerepét, ami

Egy a hit
Egy a keresztség
Egy a mi Urunk, Jézus Krisztus...

tulajdonképp nagyon régi szemlélethez való visszatérést jelent, miután Szent Ágoston már a IV. században azt állította: „Az Eucharisztia az Egyház egységének szentsége". De ez most azzal a kockázattal jár, hogy háttérbe szorul a személyes kapcsolat tudata és a Krisztus valóságos jelenléte iránti áhítat, aminek szinte kizárólagos jelentőséget tulajdonított a múlt század. Az egész Egyház kötelessége – és elmondhatjuk, hogy a Zsinat megfelelt ennek – és minden keresztényé, hogy a teljes hitet őrizze meg.

Számos példát lehetne felsorolni az ellenvetések kiélezésére: úgy értelmezni az erkölcstant, mint egyéni kötelességek törvénykönyvét, vagy pedig mint kollektív felelősségtudatot? – avagy: úgy tekinteni a hitet, mint a hiendő igazságok felsorolását, vagy mint a homályban tapogatózó keresést? Pedig az erkölcs az egész életről szóló ítélet Isten előtt, aki a Szeretet. A hit pedig életteljes találkozás azzal, aki így szól: „Kövess engem"...

Hitünk és korunk gondolkodásmódja

A bibliai és történettudományok eredményei, a humán tudományoknak: a szociológiának, pszichológiának és a biológiának az erkölcsi problémákkal kapcsolatos meglátásai, valamint korunk nagy filozófiai áramlatainak hatása egyrészt arra késztette a teológusokat, hogy revízió alá vegyenek néhány eddig elfogadott állásfoglalást, másrészt indítást kaptak arra, hogy korunk gondolkodásmódjával közelítsék meg a hivő eszmélődés ilyen vagy olyan szempontját. Az ilyen kutatás, akkor is, ha némi kockázattal jár, feltétlenül jogos és az Egyház számára nélkülözhetetlen. A legsúlyosabb hiba véglegesnek tekinteni olyan tételeket, amelyek igen gyakran törékenynek és múlandónak bizonyulnak az emberiség igazságkeresésének hosszú útján.

Lékai bíboros, prímás bérmál.

Az Egyház hitét kell hirdetni

Mégis egyes kutatók merész elméletei hallatán sohase veszítsük el hidegvérünket. Ezek többnyire inkább népszerűsítésre törekednek és több gondjuk van a szenzációkeltésre, mint a pontosságra. Hiszen lehetetlen, hogy a Szentlélek 20 évszázadon keresztül tévedésben vagy tudatlanságban hagyta volna Egyházát. És az igazi világosság nem a bölcseknek és tudósoknak, hanem az alázatosoknak és kicsinyeknek ígérete. Nem kell tehát semmiről sem lemondanunk abból, amit évszázadok hite és keresztény élete juttatott el hozzánk. A Hitvallás értelmezését nem lehet gyökerestől megváltoztatni, aminthogy a hit lényege nem változott, ezért a Zsinat újból kijelentette:

„A végtelenül jóságos Isten úgy határozott, hogy amit minden nép javára kinyilatkoztatott, örökké változatlanul őrizzük meg és adjuk tovább minden nemzedéknek" (Az isteni kinyilatkoztatásról szóló konstitúció, 7).

A Zsinat arra is emlékeztetett, hogy:

„Isten, írott vagy szóban közvetített szavának hiteles tolmácsolásával kizárólag az élő egyházi Tanítóhivatalt bízta meg, amely Jézus Krisztus nevében gyakorolja hatalmát" (uo. 10) (e Tanítóhivatalon a pápát és a vele egyesült püspöki kart értjük).

A francia püspökök a Zsinat e tanításához híven, nemrégiben a következő nyilatkozatot tették:

„A mi feladatunk arra vigyázni, hogy a hitigazságokat mindenki megértse, és hogy ezek szerint éljen a hivők népe, szolidaritásban és bizakodva. Helyes, ha a hivőket gondolkodásra ösztökéljük, de nem szabad őket állandóan kétségek felvetésével elkedvetleníteni, sem zavart kelteni bennük túl merész doktrinális vagy morális hipotézisekkel (feltételezésekkel). Minél fontosabb a kutatás, annál elengedhetetlenebb a bizonyosság. Ajándékul adottnak kell elfogadnunk a hittételeket, mint pl. Szentháromság, a megtestesülés, a megváltás, a föltámadás, a valóságos jelenlét az Oltáriszentségben, örök rendeltetésünk Krisztussal a dicsőségben, Isten anyjának, Máriának szűzi volta; röviden, az Egyháznak a Szentírás és Szenthagyomány isteni forrásából merített Hitvallását, a Credot."

21 zsinat 20 század során

Tudtátok ezt?

Az első zsinat csaknem három évszázaddal az első Pünkösd után ülésezett. Vajon miért? Azért, mert ezalatt a hosszú időszak alatt lehetetlen volt az összes püspököket összehozni. Hiszen az Egyháznak – gyakran üldözés alatt, máskor pedig csak megtűrten, – nem volt törvényes léte.

313-ban Konstantin kihirdeti a Milánói Ediktumot, mely állami elismerést és jogot biztosított az Egyháznak. Tizenkét évvel később gyűlt össze az első egyetemes zsinat. A 318-ban Niceában ülésező püspökök jórésze kínzások áldozata volt az utolsó keresztény-üldözések folyamán. Ezek a püspökök tanúságot tettek hitükről.

A négy első nagy zsinat

A négy első zsinatnak rendkívüli jelentősége volt. Pontosan körülhatárolták, hogyan fejezte ki az Egyház:

– Jézus Krisztus valóságos Isten (Nicéa)
– A Szentlélek valóságos Isten (Konstantinápoly)
– Jézus Krisztus egyszerre ember és Isten, így anyját jogosan nevezik: „Isten Anyjának" (Efezus)
– Jézusnak egy és ugyanazon személyében két természet van: emberi természet és isteni természet (Kalcedon)

A Credo-nak, Hitvallásunknak azt a szövegét, amelyet a vasárnapi szentmisén megvallunk, ezek a zsinatok dolgozták ki.

A keleti Egyház jelentős szerepe

Az első nyolc zsinatot Keleten tartották. A bizánci császárság békét élvezett, mialatt a Nyugatot elözönlötték a barbárok.

Sajnálatos módon az Egyház két ága (a nyugati, latinul beszélő és a keleti, görögül beszélő Egyház) közötti összhang megbomlott 869-ben a IV. Konstantinápolyi Zsinat folyamán.

Talán nem fölösleges közbevetőleg arra emlékeztetnünk, hogy a leendő XXIII. János pápa 20 évig (1925-1945) pápai nuncius volt Bulgáriában, Görögországban és Törökországban. Jól ismerte a keleti egyházat.

Négy zsinat egy évszázad alatt

1123 és 1215 között négy zsinat ülésezett a római Lateránban. Most, amikor már kibontakozott a középkori civilizáció, ritkábbá akarták tenni a háborúkat (Treuga Dei: Isten békéje); őrködtek a szentségek ingyenességén; körülhatárolták a pápaválasztás feltételeit (hogy az állami hatalmak bele ne avatkozzanak); megszervezték az iskoláztatás kezdeteit. Végül a IV. Lateráni Zsinat kihirdette a legalábbis évente egyszer – húsvétkor – való szentgyónás és szentáldozás kötelezettségét.

Európa útjain (1245–1445)

Két évszázad folyamán a pápa már nem érzi magát Rómában biztonságban. A zsinatok Európa útjain vándorolnak. Elsősorban a kereszténység valláspolitikai kérdéseire keresnek megoldást.

Egy zsinat 18 éve (1545–1563)

Mialatt a trentói zsinat ülésezik, a világ már megváltoztatta arculatát. Már 50 éve annak, hogy Kolumbus Kristóf felfedezte Amerikát és e földrész keleti partjainak felkutatása még be sem fejeződött; a renaissance teljes virágzásában van; végül néhány évtizede Luther és Kálvin után a hitújítók egész sora vonja kétségbe a katolikus Egyház struktúráit (berendezését, szervezetét) és hitbeli tanításának egy részét.

A trentói zsinat teljesítménye tekintélyes. Pontosan meghatározza a kontesztált hittételeket (hit, eredeti bűn, szentségek, különösen az Eucharisztia) és megszervezi az Egyház reformját: pontosan megállapítja *a püspökök kötelességeit,* bevezeti a szemináriumok intézményét *a papképzés* szolgálatában, és elrendeli a hittanítás kézikönyvének szerkeztését: ez *a katekizmus.*

Az ipari korszak küszöbén: az I. Vatikáni Zsinat (1869–70)

A világ gyökeresen megváltozott a trentói zsinat óta. Politikai fordulatok és mozgalmak (1789, 1830, és 1848 forradalmai) felforgatták Európát. Születőben van a nagyipar, nyomon kíséri az általa felidézett nyomorúságok sorozata. Renan és sokan mások a hit alapjait támadják. Az újságok vallásellenes eszméket terjesztenek.

„A zsinatnak igen nagy gonddal kell megvizsgálnia és meghatároznia a teendőket... a hit épsége, az istentisztelet méltósága, az emberek örök üdvössége... és az általános béke érdekében." (A zsinatot egybehívó okmány szövegéből.)

Hatalmas program volt ez. Mindössze két pontja került tárgyalásra: a hit és az értelem viszonya, a pápai tévedhetetlenség. Közben kitört a francia-porosz háború, és az egyesült Itália seregei megszállták az Egyházi Államot és elfoglalták Rómát. A zsinat folytatása lehetetlenné vált.

F. LOUVEL o.p.

21 egyetemes zsinat

Nicéa	325
Konstantinápoly I	381
Efezus	431
Kalcedon	451
Konstantinápoly II	553
Konstantinápoly III	680
Nicéa II	787
Konstantinápoly IV	869
Laterán I	1123
Laterán II	1139
Laterán III	1179
Laterán IV	1215
Lyon I	1245
Lyon II	1274
Vienne	1311-1312
Konstanz	1414-1418
Firenze	1439-1445
Laterán V	1512
Trento	1545-1563
Vatikán I	1869-1870
Vatikán II	1962-1965

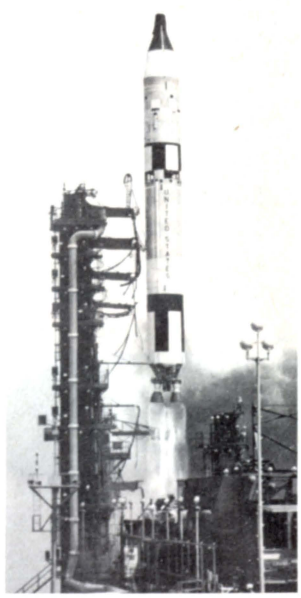

Az emberiség történelmében 3 jelentős korszakot jelölnek: Amerika felfedezése s a reneszánsz – a gőzhajó felfedezése s az iparosodás kezdete – az űrhajózás s az atomenergia használata.

A 3 utolsó egyetemes zsinat e három korszakban folyt le.

A II. VATIKÁNI ZSINAT: az Egyház új tavasza

Amikor 1959. január 25-én, három hónappal megválasztása után, XXIII. János pápa kijelenti, hogy egyetemes zsinatot akar összehívni, a meglepetés általános volt.

A Zsinat négy moderátora (akik váltakozva elnököltek a nyilvános üléseken), balról jobbra: Agaganian, Lercaro, Döpfner és Suenens bíborosok.

A Zsinat előkészítése

Rövidesen a pápa kijelenti: „Azt óhajtjuk, hogy ez az összehivandó zsinat új Pünkösdöt jelentsen az Egyház számára" (1959 május). Pontosan kifejtette: „A zsinat főcélja lesz a katolikus hit fejlődésének előmozdítása, a hívek keresztény életének erkölcsi megújítása és az egyházfegyelem hozzáalakítása korunk igényeihez és módszereihez" (1959. június 29).

1960. június 5-én a pápa kinevezte az Előkészítő Bizottságok tagjait. E bizottságok feladata volt, hogy kidolgozzák a püspökök munkájának alapjául szolgáló szövegeket. 70 tervezetet készítettek így el.

A Zsinat munkája

A Zsinatnak négy ülésszaka volt:
1962. október 11–december 8
1963. szeptember 29–december 4
1964. szeptember 15–november 21
1965. szeptember 14–december 8

A Zsinatot XXIII. János pápa hívta össze, de meghalt 1963 júniusában, az első ülésszak után. Utódja, VI. Pál alatt folyt le a következő három ülésszak. A zsinati atyák létszáma a négy ülésszak folyamán 2124 és 2399 között mozgott. A bizottságok munkája az ülésszakok szüneteiben is tovább folyt.

XXIII. János pápa 1961. december 26-án aláírja a 21. egyetemes zsinat meghirdető levelét.

A Zsinat gyökeresen megváltoztatta az Előkészítő Bizottságok legtöbb ideiglenes tervezetét. Hosszú munka után 16 okmányt hozott létre. Ezek összességükben az Egyház lelkiismeretvizsgálatát és helyzetfelmérését jelentik és meghatározzák, hogy milyen irányt vegyen a fejlődés.

Végeredményben az Egyház hivatása, hogy megismertesse a világgal az Evangéliumot és szeretetben egyesítse az emberiséget. A Zsinatot e meggyőződés vezette munkájában. A túloldali táblázat ezt mutatja.

A Zsinat tekintélye

„Az egyetemes zsinat a legfelsőbb tekintélynek örvend az egyetemes Egyházban. Nem lehet a pápától a zsinathoz fellebezni".

Igy szól a XV. Benedek pápa 1917-ben kihirdette egyházi törvénykönyv (kódex) 228. kánonja. A két mondatban nincs ellentmondás: inkább kiegészítik egymást.

Valóban, a zsinat nem gyűlhet össze, saját tekintélye alapján: a pápa hívja össze; és valamennyi kidolgozott okmányát a pápának kell jóváhagyni és aláírni.

Akkor mire való a zsinat? A pápa azért hívja össze a püspököket, mert ők együtt – a pápa és a püspökök – közösen, szolidárisan felelősek az egyetemes Egyházért. Tehát a zsinati határozatok tekintélye nem kisebb a pápa személyes döntései tekintélyénél, miután maga a pápa az aláírójuk. Ezzel szemben az is világos, hogy maga a tény, hogy a pápa által kihirdetett döntést zsinat dolgozta ki és írta alá, csak aláhúzza jelentőségét.

A 16 ZSINATI OKMÁNY

A 4 Konstitúció

DOGMATIKAI KONSTITÚCIÓ AZ EGYHÁZRÓL
„Lumen Gentium"
Az Egyház Isten népe, amelyben minden keresztény felelős és szolidáris egymással. Mária az Egyháznak, az Isten népének anyja.

KONSTITÚCIÓ A SZENT LITURGIÁRÓL
„Sacrosanctum Concilium"
A liturgikus áldozat és a szentségek valamennyi hivő aktív részvételét kívánja meg.

LELKIPÁSZTORI KONSTITÚCIÓ AZ EGYHÁZ ÉS A MAI VILÁG VISZONYÁRÓL *„Gaudium et Spes"*
A keresztények közössége szolidárisnak ismeri el magát az emberi nemmel és sorsával. Az a küldetése, hogy megváltsa az embert, mégpedig az egész embert.

DOGMATIKAI KONSTITÚCIÓ AZ ISTENI KINYILATKOZTATÁSRÓL *„Dei Verbum"*
Az Egyház figyelmeztet a Szentírás jelentőségére, kapcsolatban az élő hagyománnyal. Ezek alkotják együttesen az Egyház hitének legfőbb forrását.

A 9 Határozat

HATÁROZAT AZ EGYHÁZ MISSZIÓS TEVÉKENYSÉGÉRŐL
„Ad Gentes"
Az Egyháznak be kell illeszkednie minden emberi közösségbe, tiszteletben tartva társadalmi és kultúrális helyzetüket.

HATÁROZAT A PAPI SZOLGÁLATRÓL ÉS ÉLETRŐL
„Presbyterorum ordinis"
A papok a püspökök munkatársai és szolgái Krisztusnak. Testvéreiknek pedig szolgálatára vannak az igehirdetéssel, a szentségek kiszolgáltatásával az Egyház kiépítésére.

HATÁROZAT A SZERZETESI ÉLET KORSZERŰ MEGÚJITÁSÁRÓL *„Perfectae caritatis"*
A szerzetesrendek vitalitásának előfeltétele az evangéliumi gyökerekhez való visszatérés és az egész Egyház életébe való bekapcsolódás.

HATÁROZAT A PÜSPÖKÖK LELKIPÁSZTORI HIVATÁSÁRÓL
„Christus Dominus"
A püspökök osztoznak valamennyi egyház gondjában.

HATÁROZAT A PAPNEVELÉSRŐL
„Optatam totius"
A hivatások előmozdításának kötelessége az egész keresztény közösséget illeti.

HATÁROZAT A VILÁGI HIVEK APOSTOLSÁGÁRÓL
„Apostolicam actuositatem"
A világiak Krisztussal való egységéből következik kötelességük és joguk arra, hogy apostolok legyenek.

HATÁROZAT A KELETI KATOLIKUS EGYHÁZAKRÓL
„Orientalium Ecclesiarum"
A változatosság az Egyházban nem árt egységének, hanem inkább lelki gazdagságát mutatja.

HATÁROZAT AZ ÖKUMENIZMUSRÓL
„Unitatis redintegratio"
A cél: helyreállítani az egységet valamennyi keresztény között.

HATÁROZAT A TÁJÉKOZTATÁSI ESZKÖZÖKRŐL
„Inter mirifica"
A sajtó, mozi, rádió s televízió hivatása együtt munkálkodni az igazságosság és igazság szolgálatában.

A 3 Nyilatkozat

NYILATKOZAT A VALLÁSSZABADSÁGRÓL
„Dignitatis humanae"
Csak önerejével szabad terjeszteni az igazságot.

NYILATKOZAT A KERESZTÉNY NEVELÉSRŐL
„Gravissimum educationis momentum"
A neveltetéshez mindenkinek joga van. Ezen a téren a család felelős elsősorban.

NYILATKOZAT A NEM–KERESZTÉNY VALLÁSOKRÓL
„Nostra aetate"
Az Egyház megbecsüléssel tekint a többi vallásra, mert az igazság egy részét tartalmazzák. Ugyanakkor elítél minden faji vagy vallási megkülönböztetést.

A konstitúciók teológiai, vagy egyéb tartós érvényű tanítást tartalmazó okmányok.
A határozatok gyakorlati jellegű, iránytszabó illetve (belső) fegyelmi vonatkozású döntéseket tartalmazó okmányok.
A nyilatkozatok a vizsgálódások, kutatások egy-egy szakaszának eredményét kifejtő okmányok (az Egyház belső körén túlmutatnak).

A II. VATIKÁNI ZSINAT:
az Egyház új tavasza

SZINTE EGYHANGÚ DÖNTÉSEK

A világ mindenféle gyülekezetében a többség dönt. Választásoknál előfordul, hogy a második menetben meg kell elégedni a *relatív többséggel*. Általában azonban *abszolút többségre* törekednek. Ennek több árnyalata van: a szavazatok 3/4 része, 2/3 része vagy legalább a felét eggyel meghaladó szavazat.

A zsinatok szabályzata sokkal igényesebb. Ebben a formulában fejezhető ki, ami első pillantásra bizonytalannak tünhetik: *szinte egyhangú többség* szükséges a döntéshez. A mellékelt táblázatra vetett pillantás – a II. Vatikáni Zsinat szavazatarányainak feltüntetése – világosan mutatja miről van szó.

Ottaviani és Suenens bíborosok.

DÖNTŐ SZAVAZATOK A ZSINATON		
Az okmányok	*Igen*	*Nem*
DK. a Liturgiáról	2147	4
H. a tájékoztató eszközökről	1960	164
DK. az Egyházról	2151	5
H. az ökumenizmusról	2137	10
H. a keleti katolikus egyházakról	2110	39
DK. az isteni Kinyilatkoztatásról	2344	6
H. a püspökök lelkipásztori hivatásáról	2319	2
H. a papnevelésről	2318	3
H. a papi szolgálatról és életről	2390	4
H. a szerzetesi élet megújításáról	2321	4
H. a világi hivek apostolságáról	2305	2
LK. az Egyház és a mai világ viszonyáról	2309	75
Ny. a nem-keresztény vallásokról	2221	88
Ny. a vallásszabadságról	2308	70
Ny. a keresztény nevelésről	2290	35
H. az Egyház missziós tevékenységéről	2394	5

Hogyan tudott eljutni szinte egyhangú döntésre egy olyan nagyszámú gyülekezet, mint a Zsinat? A tény azért oly meglepő, mert a zsinati atyák felelősségük teljes tudatában voltak.

A zsinati Előkészítő Bizottságok bizonyos számú szöveget dolgoztak ki, hogy a zsinati atyák jóváhagyását elnyerje. De az egyetlen liturgikus tervezet kivételével valamennyi szöveget elvetette a Zsinat. Igy új alapokon lehetett megkezdeni a munkát.

De még az új szöveg is gyakran távol volt attól, hogy széleskörű helyeslésre számíthasson. Minden zsinati atyának módjába állott módosító javaslatot benyújtani, illetve ha nem értett egyet a szöveggel, ezt megindokolni. A vita után a szöveg bizonyos kifejezéseit árnyalták, vagy lényegesebben javították, módosították, nem egyszer igen alaposan. Az új szöveget újra a zsinati teljes gyűlés elé bocsájtották és újabb megfontolások és tárgyalások után addig módosították, amíg eljutottak a szinte egyhangú döntésig. Mindez természetesen a zsinati atyák beható, figyelmes részvételét igényelte.

Magyar Főpásztorok csoportja a III. zsinati ülésszakon, 1964-ben (balról jobbra): Bánk József, Ijjas József, Cserháti József, Brezanóczy Pál, Hamvas Endre, Kovács Sándor és Winkler József.

ZSINAT, HAGYOMÁNY, MEGÚJHODÁS

1) A katolikus Egyház tradícióját, hagyományát gyakran olybá vették, mintha az mozdulatlanságot, illetve minden változtatás teljes hiányát jelentené. Ez oda vezetett, hogy az evangéliumi és apostoli folytonosságot összetévesztették az Egyháznak bizonyos korszakban mutatott történelmi formájával, annak szokásaival és intézményeivel. Ahelyett, hogy ezt a folytonosságot a szellem folytonosságaként látnák, mint keresztény tapasztalatot, élményt, és ennek az élménynek jeleit a hivők eleven közösségében.

2) Az igazi hagyomány megköveteli a változást, és nem éri be azzal, hogy ezt kockázatnak, vagy pláne veszélynek tekintsék. Az evangéliumi hagyomány igazi hívei meg is követelik a változást, épp azért, hogy a hagyomány eleven legyen, a Szentlélek szellemében. Persze nem arról van szó: „változás csak azért, hogy változtassunk" – ez épp oly halálos veszély, mint az integrista mozdulatlanság.

3) A helyes értelemben való változtatás előfeltétele: az eredetbe való begyökerezettség, a lényeg és ezzel a mélység felé irányulás, s ebben a folyamatosságra való törekvés. Ennek a változásnak határozott irányulása van, nem vad és ötletszerű. Eredménye egy *másarcú* Egyház, nem pedig egy *más* Egyház.

4) A változás az Egyházban elkerülhetetlen feszültségre vezet: meg kell újulnia és ugyanakkor hű kell maradjon önmagához. Ezért bízták az Egyház pásztorainak felelősségére, hogy gondosan őrködjenek: minden változtatást komoly felelősséggel és megfelelő gonddal kell végrehajtani.

Az egyházi hagyománynak ezt a négy szempontját beszédesen mutatja a II. Vatikáni Zsinat,
– a változtatás zsinata,
– a valóban hagyományhű zsinat,
– a forrásokhoz való visszatérés zsinata,
– zsinat oly céllal is, hogy nagy gonddal tegyen tanúságot az Egyházban észlelt mozgalmakról és életről.

Új vonások felfedezése az Egyház arcán

A Zsinat első ülésszakának végén (1962 december), egy szakértőként résztvevő pap így nyilatkozott: „Három jelentős tényt fedeztünk fel:
1) Megtudtuk, hogy vannak afrikai püspökök és egy élő egyház Afrikában, éspedig fiatal és dinamikus egyház, amely nem bajlódik helytelenül fölvetett problémákkal.
2) Meglepetéssel vettük tudomásul, hogy a püspökök 25 %-a dél-amerikai, hogy Dél-Amerika katolikusai az Egyház egyharmadát teszik ki, és hogy ezen a fél-kontinensen olyan emberi problémák merülnek fel, amelyeket nem is gyanítottunk.
3) A keleti egyházak katolikus püspökei, még ha kevesen is voltak, az Egyház ősi voltának és sokszínűségének tanúiként mutatkoztak.
Egy egyszerű földműves asszony pedig így nyilatkozott Rómában, 1962 decemberében: „Nagy csodálkozással láttam a különböző nemzetiségű és fajú püspököket, és lehetetlen volt nem gondolnom, hogy ezek annak a jövendő Egyháznak képét nyújtják, amelyről a Jelenések Könyvében olvashatjuk Mindenszentekkor: ‚Ime, akkora sereget láttam, hogy meg sem lehetett számolni: minden nemzetből, törzsből, népből és nyelvből...' "

Itt hozzuk az ortodox egyháznak és Afrika egyházának két legmarkánsabb képviselőjét a Zsinaton; Dél-Amerikáét (Helder Camera) ld. a 41. oldalon.

A keresztények újra kisebbséget alkotnak, jobban, mint valaha a keresztény ókor óta. Már nem lehet szó arról, hogy a meglévőt lehető épségben fenntartsuk, hanem csak arról, hogy mindenkiben tudatosítsuk azt a missziós helyzetet, amelyben él. Más szóval: a Zsinat átmenetet jelent a konzerváló magatartásból a missziós, apostoli magatartásba, és így a konzervatív *magatartásnak a zsinati ellentéte valójában nem progresszívnek nevezhető, hanem* missziós, apostoli *jellegűnek.*

RATZINGER

Maximos IV Saigh, melkita bíboros-pátriárka (Antiochia)

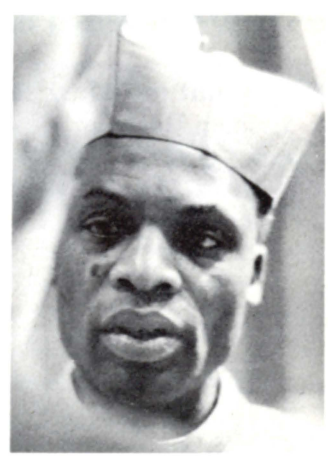

Rugambwa Laureanus bíboros (Tanzánia)

A NÉPEKNEK VILÁGITÓ EGYHÁZ

1962. november 30-án, amikor az „Egyházról" szóló vitához értek, a zsinati atyák úgy érezték, végre eljutottak a tárgyalások lényegéhez, amiért tulajdonképpen összegyűltek.

Vajon XXIII. János pápa nem az Egyház aggiornamento-ját, a mai világhoz alkalmazását tűzte ki célul, aminek sürgősségével az új pápa megválasztása első pillanatától tisztában volt? Angelo Roncalli nem volt kúriai bíboros. Közeli kapcsolatban élt a görögkeleti és a mohamedán világgal. Majd a „missziós ország"-gá lett Franciaországban élve, Párizsban megismerkedett Suhard bíboros missziós kezdeményezéseivel. Mint velencei pátriárka egy egyházmegye felelősségét viselte.

Mikor pápa lett, a római Kúria önmagába zárkózott intézménynek tűnt számára. „Tagjai sohasem mennek ki az utcára", mondta tréfálkozva. A Kúriával szemben tehetetlennek érezte magát; „Én itt csak a pápa vagyok". Ezek a szavak, amelyeket saját fülemmel hallottam, szenvedésről tanúskodtak, sőt bizonyos fokú zavarról is nagy felelősségével szemben. Szükségesnek látta, hogy az Egyház tegye kérdésessé önmagát. Erre akkor, 1962 november végén érkezett el az alkalmas pillanat. Csak aki átélte az első zsinati ülésszakot, tudja értékelni a lelkes hangulat jelentőségét, amelyben a tárgyalás megkezdődött. Az óvatosság nevében indult zsinat öntudatra ébredt és nem kételkedett többé eszközeiben. A szabad véleménynyilvánítás összeforrt a XXIII. János pápába vetett bizalommal, hogy megteremtse a bizalom légkörét, amelyben mindent el lehetett mondani.

„Egyház, mit mondasz saját magadról?"

A „Lumen Gentium" konstitúció nem azért született, hogy megoldja az ellentéteket vagy legyőzze a kontesztációt, hanem az üdvösség-hirdető küldetésében megújulni akaró Egyház öntudatra ébredésének eredménye.

Arról volt szó, hogy az Egyháznak ne csak külső jellemvonásait mutassa be, hanem hatoljon be önmaga misztériumába és adjon számot missziójáról. — „Egyház, mit mondasz saját magadról?"

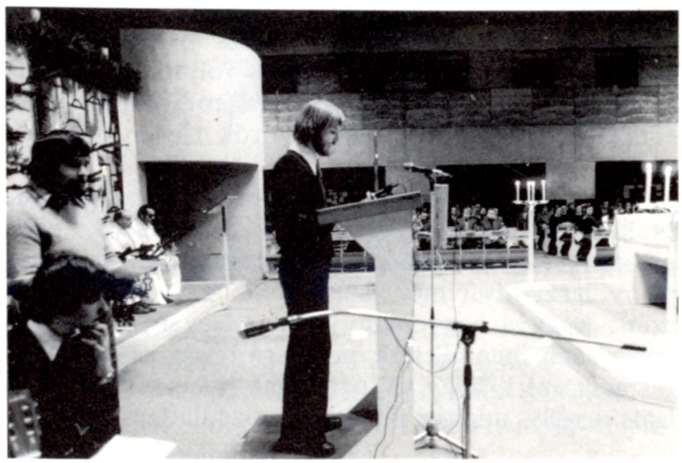

Isten népe: Krisztus jelenléte a világban

Azelőtt, a Trentói és az I. Vatikáni Zsinat irányát követve, az Egyházat elsősorban hierarchikus felépítése szempontjából értelmezték. Az idősebbek közülünk ebben a formában tanulták a katekizmust: a pápa, a püspökök, a papok, a hivők. A konstitúció pedig elsőként Isten népét mutatja be, a hierarchia csak másodsorban, e nép szolgálatára rendelve következik. Teljes fokú fordulat, amellyel az Egyház elismeri alapítója, az Úr szándéka szerint, a nép elsőségét, mint a Megváltó jelenlétének látható jelét a világban. Ebből következik, hogy a Megváltó jelenlétének kiváltságát az Egyház közössége élvezi, a hier-

Képeink Isten népének tevékeny részvételét mutatják. Fent egy szentmise Ige-istentiszteletén, lent a bécsi egyházmegyei zsinaton, mindkettő a Lainz-i zsinati emléktemplomban.

Lékai László bíboros, prímás hívei körében.

archia szerepe nem egyéb, mint hogy biztosítsa szerves egységét, missziójához való hűségét, összetartozását, az üdvösség felé való hatásos haladását. Igy tehát Isten népét illeti Krisztus hirdetésének missziója, nemzedékeken keresztül és minden nép körében. Isten népe tehát az Örömhír igazi hírnöke.

Apostoli felelősség minden keresztényben!

Vajon meg van-e róla győződve a mai keresztény, hogy az Egyház tagjaként nincs többé magányos tanúságtételével a maga gyenge eszközeire utalva, hanem testvéreivel szolidaritásban, közösségi, „egyházi" tanúságtételre van küldetése? A keresztény hit által belépett az Egyház közösségébe, Isten népével halad az emberek között, üdvösségüket szolgálva.

A szegény és szolgáló Egyház

Krisztus szegényes és üldözötten vitte végbe a megváltás művét. Az Egyházat is ugyanerre az útra szólítja hivatása: az üdvösség gyümölcseinek szétosztása.

> Jézus Krisztus „mint Isten, szolgai alakot öltött, kiüresítette magát" (Fil 2, 6), és érettünk „noha gazdag volt, szegénnyé lett" (2 Kor 8, 9).

Ugyanígy van az Egyház is: jóllehet küldetésében rászorul emberi eszközökre, nem az a rendeltetése, hogy földi dicsőséget keressen, hanem arra, hogy saját példájával is az alázatosságot és az önmegtagadást hirdesse. Szegény és szenvedő alapítójának képmását ismeri fel a szegényekben és a szenvedőkben, és bennük Krisztust is akarja szolgálni.

AZ EGYHÁZRÓL SZÓLÓ KONSTITÚCIÓ, 8.

Vajon e tény kétségbe vonja-e az Egyház hierarchikus felépítését, olyannyira, hogy a népre épült demokratikus alapokra helyezné? Ezzel talán igazat adnánk a XVI. századi reformátoroknak, akik vissza akarták szorítani a klérust?

Mielőtt rátérnénk e félreértések tisztázására, helyes hangsúlyozni, hogy mennyire kiemeljük minden hivő felelősségteljes részvételét az üdvösség művében. Akár az Örömhír terjesztéséről, akár a világot élesztő felebaráti szeretet kovászáról legyen szó, a keresztény valóban találva érzi magát és életét minden vonatkozásban. Az Egyházban testvéreivel, a hivőkkel együtt Isten Országának munkása, abban a nagy törekvésben, hogy az embert istengyermeki méltóságába emelje. Ez talán a legmegkapóbb része az Egyház üzenetének, amelyet a világhoz intézett.

Még nem feleltünk meg eléggé a II. Vatikáni Zsinat hangsúlyozott eszméinek – „Mindenkinek küldetése van..." „mindenki felelős..." – az elmúlt években a francia püspöki kar ismételten hangoztatta mindezt, hogy az Egyház minden gyermekét „mozgósítsa" – nem annyira „Isten jogainak védelmére", mint inkább szeretetének terjedése érdekében.

A püspök, a Krisztus akarta pásztor

A Kinyilatkoztatás figyelmesebb vizsgálatának második eredménye „a püspöki rend szentségi jellegének" kiemelése volt. Érdemes elgondolkozni ennek a tudományosan hangzó kifejezésnek értelmén.

A II. Vatikáni Zsinat az I. Vatikáni Zsinat folytatása és egyben kiegészítője is akart lenni, miután azt az 1870-es háború félbeszakította. Az I. Vatikáni Zsinat a pápáról tárgyalt. A II. Vatikáni Zsinatnak tehát a püspökökről kellett tárgyalnia.

Osztrák falusi plébános családlátogatáson.

A püspöki rend szentségi jellegének kihirdetése Krisztus akaratának tiszteletben tartását jelenti, aki azt kívánta, hogy megváltói jelenlétét egy látható jel is örökké mutassa, amire a merőben csak összegyűlt népnél alkalmasabb egy *szervezett* nép, ez pedig az emberi társadalomhoz hasonlóan hierarchikus felépítésű legyen. Krisztus a Pásztor, *pásztori* jelenlétének látható jelét akarta adni a világnak. A püspöki kar küldetése a pásztori felelősségvállalás Isten népéért.

Ennek a hangsúlyos meghatározásnak megvolt a maga jelentősége. Egyes teológusok ugyanis cáfolták, mintha a püspöki rendnek szentségi jellege volna, mondván, hogy ez csak a papszentelésre vonatkozik, ami felhatalmazza a papot a szentmisére, igehirdetésre, gyóntatásra, stb. A püspökszentelés tehát nem egyéb mint az Egyház által bevezetett szertartás. A püspöki rend szentségi jellegét hangoztatva a Zsinat teljessé tette a pásztori felelősségtudatot. A püspök által valósul meg tulajdonképpen az Úr óhaja, hogy jelenlétét örökkévalóvá tegye, a szentmiseáldozat bemutatását is ideértve, s a pap is résztvesz ebben pásztori minőségében. A papot ma már nem csak úgy értelmezzük, hogy kizárólag a szentmiseáldozat bemutatására szentelték fel. Isten népének, amelyből származik, szentelték a szolgálatára, felelősséggel a maga helyén, a püspökök vezetése alatt.

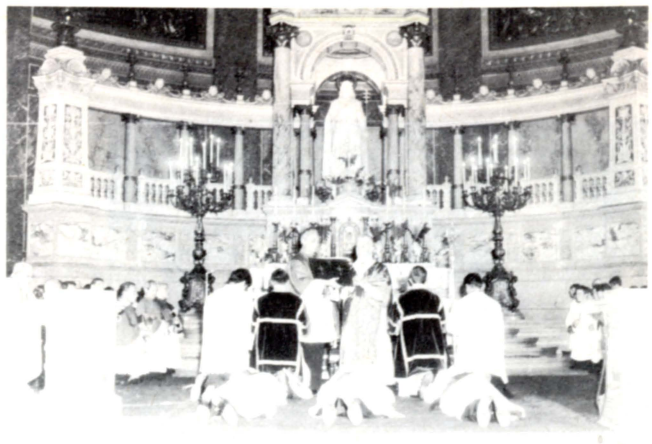

Lékai László bíboros, prímás papokat szentel a budapesti Szent István Bazilikában.

Franz König bíboros, érsek püspököket szentel püspöktársaival a bécsi Stephansdomban. (Előtte térdel Helmut Krätzl, képünk bal szélén Stefan László kismartoni megyéspüspök).

A hatalom, mint szolgálat

A lelkipásztori felelősség Isten népének a szolgálatára irányul. E szolgálat legmagasztosabb példája Krisztusban, a Jó Pásztorban valósult meg, „aki életét adta bárányaiért". A hatalom olyan szolgálat, amely teljes – persze a Szentlélek által támogatott – emberi odaadást követel.

A püspökök és papok, miután ők is a bűnre hajlamos emberiség tagjai, nem mindig felelnek meg hivatásuknak. De lankadatlanul igyekeznek olyanná válni, amilyennek az Úr kívánja őket. Az egyháztörténelemnek vannak sötét korszakai. A Zsinaton Mgr. de Smets, Bruges-i püspök nagy visszhangra talált az Egyházban tapasztalható triumfalista, jogi szellemű és hatalmaskodó klerikális vonások megbélyegzésével. De hasonló visszhang kísérte a szegények Egyházáról szóló kijelentéseket is. A látható Egyház, a maga földi állapotában mindig a megtérésre van hivatva. De helytelen volna demokratizálásáról beszélni. Az Egyház nem az emberek műve, hanem az Úr által meghívott és vezetett nép.

A keresztény közösségek kialakításán fáradozva a papok sohasem állnak valamilyen ideológiának vagy pártnak szolgálatában, hanem mint az evangélium hirdetői és az egyház pásztorai, Krisztus testének lelki gyarapításán fáradozzanak.

HATÁROZAT A PAPI SZOLGÁLATRÓL ÉS ÉLETRŐL, 6.

Püspöki szinodus Rómában.

A püspökök kollegialitása: egyetemes szolidaritás és felelősségtudat

A katolikus hagyomány a püspökök együttesében az apostolok utódait látja. Miként a 12 apostol tudatában volt annak, hogy a rájuk bízott feladatnak szolidárisan, testületileg kell megfelelniök, kiemelt társuknak, Péternek vezetésével, ugyanúgy tudják a püspökök, hogy együttesen felelősek az egyetemes Egyházért, Péter utódjának, Róma püspökének vezetésével. De a Test Feje, az Egyház igazi vezetője nem más, mint maga Krisztus.

A püspöki kar egységében nem lehet kérdés tárgya a pápai tekintély: a testület a pápa nélkül nem létezik. De Péterhez hasonlóan, a pápa hatalmának gyakorlása nem követeli meg feltétlenül a püspöki testület részvételét.

Mi az az „újdonság", amely élesebb megvilágításba került? A maga egyházmegyéjéért felelős püspök egyúttal az egyetemes Egyházért is társ-felelős a pápával együtt. És vele minden pap és az Egyház valamennyi tagja részt vesz az Egyháznak az egész világért folytatott missziójában. Milyen félelmetes és ugyanakkor milyen dicsőséges felelősség! Isten minden egyes fiának és leányának hivatása egyetemes szerephez jut a Megváltás művében.

A francia püspöki kar koncelebrált miséje Lourdes föld alatti X. Szent Pius-bazilikájában.

Az Egyház közösség, intézmény és misszió

Átlapozva a „Lumen Gentium" Konstitúciót, amely sok értékes vonást kevéssé világított meg (Mária, az Egyház első szülöttjének példamutató alakját csak az utolsó fejezet tárgyalja), tíz évvel a II. Vatikáni Zsinat után legalábbis rávilágít az Egyháznak a mai világhoz tartozására. A „Közösségi Egyház", új rokonságot teremtve az emberek között, amely Isten népének tagjait testvérekké teszi, egyúttal „Intézményes Egyház" is, amely szervezettségével kap formát a társadalmi rendhez szokott emberek szemében. De „Missziós Egyház" is, amely az isteni szeretettől vezetve, felfedi előttünk az Élő Istent: az Atyát, a Fiút és a Szentlelket.

Mgr. Georges BÉJOT
püspök

A dogmatikai konstitúció legfőbb szakértői:
P. Lubac SJ *P. Congar OP.*

AZ EGYHÁZ jelen a világban...

Vannak, akik a Zsinatot a Münchenben történtekhez hasonlítják. Azt állítják, hogy a Zsinaton az Egyház úgy kapitulált a világ előtt, mint 1938-ban Münchenben a francia és angol kormányfő Hitler előtt. Természetesen ezek az állítások nem komolyak. Mert a világot Hitlerhez hasonlítani, voltaképpen azt jelentené, hogy ez a világ önmagában véve rossz. Ezt pedig egyetlen keresztény sem állíthatja hite megtagadása nélkül. Mert a világot Isten teremtette és Krisztus váltotta meg. A világban sok a bűn, de itt van Isten kegyelme is és a Szentlélek is működik benne. Azt állítani tehát, hogy a világ önmagában gonosz, ellentmond kétezeréves keresztény hitünknek.

Túl optimista volt a Zsinat?

Mégis mindig fel kell tenni a kérdést, vajon a legtúlzóbb, legfantasztikusabb kijelentésekben is nincs-e némi igazság? Komolytalan dolog a Zsinatot Münchenhez hasonlítani, de föltehetjük magunkban a kérdést – ez igaz –, vajon nem nyilvánított-e a Zsinat kissé túlzott jóakaratot a világ iránt, nem látta-e túl rózsásan, nem becsülte-e le bűneit és tragédiáit, hogy inkább sikereit és fejlődését hangsúlyozza? Ez fontos kérdés. És a zsinati atyák föl is tették maguknak ezt a kérdést vitáik során (ami azt bizonyítja, hogy teljesen tisztában voltak a problémával).

Ahhoz, hogy felelni tudjunk erre a kérdésre, meg kell vizsgálnunk azt a szöveget, amely annyi vitát keltett a Zsinaton és a Zsinat körül: a *Gaudium et Spes* konstitúciót. Gaudium et spes (Öröm és remény), e három latin szóval kezdődik a következő szöveg: „Az az öröm és remény, az a szomorúság és gond, amelyet a mi korunkban az emberek, különösen a szegények és a szenvedők éreznek, öröme és reménye, szomorúsága és gondja Krisztus tanítványainak is. Nincs olyan igazán emberi érzés, mely szívükben visszhangra nem találna."

Váratlan eredmény

A *Gaudium et Spes* konstitúció, amelyet először 13-as számú sémának neveztek, volt a Zsinat legváratlanabb eredménye. Megbeszélésének előestéjén ugyanis azt gondolták, hogy a püspököknek egy egész sor szöveget kell megvitatniok az Egyházról, az ökuménizmusról, a liturgiáról, stb., de erre senki sem gondolt. De azután, amint a Zsinat összeült, számos püspök úgy vélte, nem szabad azt a benyomást kelteni, hogy az Egyház kizárólag saját „kis ügyeivel" foglalkozik, csak saját problémái érdeklik, bármily nagyok és jelentősek is legyenek azok. Miután az Egyházat a világban élő férfiak és nők alkotják, s miután maga az Egyház is – bár túlnő e világon – benne él a világban, és miután alapítója, Jézus Krisztus arra szólított fel, hogy szeressük ezt a világot, az Egyháznak beszélnie, szólnia kellett a világhoz. Így gondolták a világ minden részéből összegyűlt püspökök, és a pápa beleegyezését adta hozzá. Minthogy azonban semmi sem volt előkészítve, kétszeresen kellett sietniök; a püspökök és szakértők szakadatlanul dolgoztak egy szöveg összeállításán, amelyet a Zsinat utolsó, negyedik ülésszakán, 1965 őszén vitattak meg. Jelképesen hatott, hogy véletlenül ugyanarra az időre esett VI. Pál pápa látogatása az ENSZ-nél, hogy a világ népeinek képviselői előtt a világba kiáltsa „Soha többé háborút!" és megmagyarázza, hogy az Egyház, mely fennállásának húsz évszázada folyamán jól megismerte az emberiséget, készséggel segíti előhaladásában.

Ez egészen újszerű magatartás volt, amit sokszor hangsúlyoztak is annak idején. Addig ugyanis valahányszor a püspökök zsinatra gyűltek össze, csaknem kizárólag az Egyház problémáival foglalkoztak, és ha kivételesen beszéltek is a világról, csak azért tették, hogy bűneit és gonoszságát emlegessék. Ez alkalommal tehát túl messzire mentek volna? Vajon nem festették-e túl rózsaszínűre, amit addig feketének láttak?

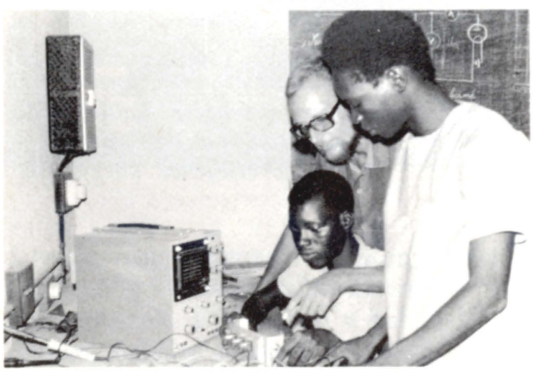

Az osztrák „Institut für internationale Zusammenarbeit" Felső-Volta-i bevetésben dolgozó szociális segítőinek munkája.

Szeretettel nézzük a világot

Végül is maga a pápa felelt ezekre a kérdésekre közvetlenül a Zsinat befejezése után, 1966. január 13-án tartott beszédében. Ime e beszéd legfontosabb részlete: „A Zsinat csak egy jellemvonását említjük, amely azonban egész tanítását átitatja: az optimizmust. Igen, a Zsinat Egyháza kissé úgy tekintette a világot, mint ahogy maga Isten nézte a teremtés után, csodálatos és végtelen művét. Isten, mondja a Szentírás, mindent, amit teremtett jónak látott. Az Egyház ma a világot minden megnyilvánulási formájában figyelembe akarta venni – kozmikus, emberi, történelmi, kultúrális, szociális stb. –, minden formájában, éspedig határtalan csodálattal, nagy tisztelettel, anyai szeretettel és áldozatos jósággal kívánta figyelembe venni. Nem mintha az Egyház behúnyta volna szemét a világban lévő rossz előtt, az alapvető romlás, az emberi bűn előtt, valamint a halál előtt, sőt a nyomorúság, éhség, szenvedés, viszálykodás, háború, tudatlanság előtt sem, de a minden pillanatban fenyegetett élet múlandósága előtt sem. Nem, az Egyház nem húnyta be szemét a rossz előtt, hanem nagyobb szeretettel tekintett rá, ahogy az orvos nézi a beteget, vagy ahogy a jóságos szamaritánus nézte a jerikói úton magára hagyott szerencsétlen félholtat."

...figyelemmel a mai emberre...

Korunknak jutott a megtisztelő feladat, hogy a nagy művet elkezdje, amelyet későbbi nemzedékek fognak befejezni: meg kell teremtenie azt a humanizmust, mely a világ mértékére van szabva, de ugyanakkor Isten szándékait tartja szem előtt. SUHARD bíboros

Ez a jelentős beszéd nagyon világos. Igaz – mondta lényegében a pápa, – a Zsinat optimista volt, de szándékosan volt az, hogy megpróbálja utánozni magának Istennek a világ iránti magatartását, tehát optimizmusa sohasem volt együgyű, hanem megfontolt és értelmes. És vajon kételkedhet-e ebben az, aki ismeri a pápát? Valóban soha senki sem gondolta, hogy VI. Pál pápa túlságosan optimista lenne, sőt éppen ennek ellenkezőjét szokták gyakran szemére vetni, azzal is vádolva, hogy túlzottan fél minden újdonságtól és a jövőtől.

A világ sokat változott

De vizsgáljuk meg magát a Zsinat által elfogadott szöveget. Már első soraiban leszögezi, hogy az emberek életében világszerte mély és gyors változások tapasztalhatók. És a következő képet festi a mai világról: „Mint minden növekedési válság, ez az átalakulás is nagy nehézségekkel jár. Az ember mérhetetlen arányokban terjeszti ki hatalmát, de nem mindig sikerül ezt a maga szolgálatában megtartania. Azon fáradozik, hogy mélyebbre hatoljon saját tudatának világába, és gyakran csak még bizonytalanabbnak mutatkozik önmaga iránt. Társas életének törvényszerűségeire egyre több fényt derít, mégis tanácstalan, hogy milyen irányban fejlődjék a társadalom.

Az emberiség még sohasem volt ennyire bővében javaknak, energia-forrásoknak és gazdasági hatalomnak: ám a föld lakóinak óriási hányada még mindig éhezik és nélkülözések közt gyötrődik, emberek milliói pedig írni-olvasni sem tudnak. Az embereknek még sohasem volt ilyen erős érzékük a szabadság iránt, mint ma, és közben a társadalmi meg lélektani szolgaság új formái jelentkeznek. A világ oly mélyen érzi át a maga egységét és a szükségszerű összetartozásban mindenkinek mindenkitől való kölcsönös függését, mégis roppant ellentétekbe sodorják az egymásra támadó erők; még mindig dúlnak az elkeseredett politikai, társadalmi, gazdasági, „faji" és ideológiai viszályok, és nem hárult még el egy követ kövön nem hagyó háború veszedelme sem. Az eszmék egyre szélesebb körben terjednek, közben pedig a különböző ideológiákban meglehetősen eltérő értelmet öltenek még azok a szavak is, amelyeknek nagy jelentőségű fogalmakat kellene kifejezniök. Végül, szorgosan igyekszik az ember anyagi ügyeinek jobb megszervezésére, ezzel azonban nem tart lépést a szellemi-lelki gyarapodás.

A helyzet bonyolultsága következtében nagyon sok kortársunk nem képes jól felismerni az örök értékeket és azokat összhangba hozni a most jelentkező új értékekkel. Igy azután nyugtalanság vesz erőt rajtuk, ha a dolgok jelenlegi menetén töprengenek remény és szorongás közt hányódva."

Árnyak és fények a nagyvárosi éjszakában.

A második világháború borzalmaira emlékezve kiáltja világgá VI. Pál pápa az Egyesült Nemzetek Szövetségének közgyűlésén:

Árnyak és fények

El kell ismernünk, ez a szöveg éppúgy rámutat az árnyakra, mint a fényekre, arra ami rosszul és arra, ami rendben megy. Tizenegy év távlatában sem avult el egyáltalában. Ma is érvényes. Sőt a maga éleslátásával, olyan kérdéseket és problémákat fed fel, amelyek iránt kevesen érdeklődtek 1965-ben, és amelyek csak később kerültek felszínre.

Pedig nem is egy elszigetelt részletről van szó. Az egész *Gaudium et Spes* konstitúció az objektivitás és igazságkeresés azonos szelleméből fakadt.

A Zsinat egyébként is kutatta, milyen okok idézték elő a világ mai helyzetét és a következő magyarázatot adta:

„Azok az egyensúlyhiányok, amelyekkel a modern világ küszködik, tulajdonképpen azzal az alapvetőbb egyensúlyhiánnyal függenek össze, amely az ember szívében gyökerezik. Sok ellentétpár ugyanis magában az emberben küzd egymással. Az ember mint teremtmény újra meg újra megtapasztalja a maga korlátait, vágyaiban azonban korláttalannak és egy magasabbrendű életre elhivatottnak érzi magát. Sokféle érték vonzza egyszerre, és mindig választani kénytelen közöttük, nem egyről pedig egészen le is kell mondania. Ráadásul mivel esendő és bűnös, gyakran cselekszi azt, amit nem akarna tenni, amit pedig szeretne, nem teszi meg. Az ember így benső meghasonlásban van önmagával, ez pedig a társadalomban is számtalan súlyos ellentét forrása. (...) Egyesek egyedül az ember erőfeszítésétől várják az emberiség igazi és teljes felszabadulását és meggyőződésük, hogy az ember eljövendő uralma a föld felett ki tudja majd elégíteni a szív minden vágyakozását. (...) Mégis, egyre többen lesznek olyanok, akik a világ jelen fejlődését látva

„Soha többé háborút!" (Genf, 1969)

felvetik, vagy fokozott érzékenységgel élik át a legalapvetőbb kérdéseket: mi az ember? mi az értelme a szenvedésnek, a rossznak, a halálnak – mert ezekkel minden haladás ellenére számolni kell; mit érnek az oly drága áron szerzett győzelmek? mit nyújthat az ember a társadalomnak és mit várhat tőle? mi következik e földi élet után?"

Akik ezek után azt merik állítani vagy írni, hogy a Zsinat az Isten-kultuszt az ember istenítésével helyettesítette, és hogy az embert egyenlővé tette Istennel, azok igen felületesek vagy pedig egyáltalán nem olvasták ezeket a szövegeket. A Zsinat nem tette az embert Istennel egyenlővé, de tudja, ahogy az Egyház mindig is tudta, hogy az ember Isten gyermeke, akit Isten szeret és aki isteni életre hivatott; és azt is tudja, mennyire köti, nehezíti és gátolja útján az embert a bűn.

Végzetes harc a jó és a rossz között

Még egyszer figyelmesebben el kell olvasnunk a szöveget. Mert sokan csak beszélnek a Zsinatról, anélkül, hogy elolvasták volna szövegeit. Nézzük meg hát, mit mond a *Gaudium et Spes* konstitúció a bűnről:

„Az Isten jónak alkotta meg az embert, aki azonban története kezdetétől a Gonosz sugallatára visszaélt szabadságával, szembeszállt Istenével, és nélküle akarta elérni célját. (...) Ha az ember a szíve mélyébe tekint, valóban észleli, hogy hajlik a rosszra is és sokféle rosszaság környékezi; ezek nem származhatnak Teremtőjétől, aki jó. Az ember gyakran nem hajlandó elismerni Istent alkotójának, ezzel megtagadja létének a végső célra való irányulását, egyúttal szétrombolja saját belső rendjét s a többi emberhez meg az egész teremtett világhoz fűződő rendezett kapcsolatát is.

Az eredmény: az ember meghasonlott önmagában. Ezért pedig az egész emberi élet, akár az egyéni, akár a közösségi élet, küzdelem, sőt drámai küzdelem a jó és a rossz, a világosság és a sötétség között. Mi több, az ember rájön, hogy a maga erejéből hathatósan vissza sem verheti a rossznak támadásait, s mindenki úgy érzi magát, mintha bilincsbe volna verve. De íme: eljön maga az Úr, hogy kiszabadítsa és megerősítse az embert, belsőleg megújítva őt, a „világ fejedelmét pedig" – aki az embert a bűn szolgaságában tartotta – „kivetve" (Jn 12, 31). A bűn viszont kisebbíti az embert, mert visszaveti kibontakozásában."

Ez volt hát az idézet. Ennek ismeretében azt mondani vagy írni, hogy a Zsinat és különösen a Gaudium et spes konstitúció megfeledkezett vagy hallgatott a bűnről – hamis vád. Az viszont igaz, hogy bármenynyire is kiemelte a Zsinat a bűn szerepét, nem feledkezett meg a kegyelemről, azokról a lehetőségekről sem, amelyeket az ember Isten segítségével elérhet.

...szolidárisan az egész emberiséggel...

És az is igaz, hogy egyeseket megzavarhatott ennek a szövegnek a stílusa. Mert ez új stílus az Egyházban. Azelőtt ugyanis az volt a szokás, hogy az egyházi okmányok a hagyományos alapelvekre való emlékeztetéssel kezdődtek, felidézve az Isten kinyilatkoztatta nagy igazságokat, hogy azután azokat alkalmazzák a világra, levonva belőlük a tanulságot és a cselekvés módját.

Az ausztriai „Institut für internationale Zusammenarbeit" Paraguay-ban segít indián települést építeni.

Minden emberhez szólóan

A zsinati atyák azonban éppen ellenkező módon cselekedtek. Minden emberhez szóltak, akár keresztény akár nem. A *Gaudium et Spes* konstitúció első sorai világosan mondják ki: „A II. Vatikáni Zsinat, miután mélyrehatóan megvizsgálta az egyház misztériumát, már nem csupán az egyház fiaihoz szól, és mindazokhoz, akik Krisztus hívei, hanem – elfogódottság nélkül – minden emberhez. Valamennyiük elé kívánja tárni, hogy miként értelmezi az egyház jelenlétét és tevékenységét a mai világban." És mindenkihez szólva, a püspökök hozzáfogtak a mai világ helyzetének vizsgálatához, ahogy azt bárki megteheti. A természeti igazságokból indultak ki, amelyeket minden ember elismer, hogy azokból vezessék rá az Egyház által a hit alapján hirdetett magasabb igazságok megfontolására. Végeredményben csak megfordították a menetirányt, ahelyett, hogy a magasból mentek volna lefelé, lentről mentek fölfelé. És miután sok keresztény, sőt pap sem volt hozzászokva ehhez a gondolkodásmódhoz, ez sokakat megzavarhatott. Talán így magyarázható az e szöveggel kapcsolatban fennálló félreértések egy része.

A vendégmunkásokkal törődés is az Egyház nagy gondja.

Az Egyházról a mai világban c. konstitúció legfőbb vonásai

Aki nem sajnálja a fáradságot az elolvasására, annak ez a szöveg világos útmutatást nyújt. Mégpedig a következő pontokban:

– A Konstitúció kijelenti, hogy az Egyház szolidáris, bensőségesen szolidáris az emberi nemmel. Az emberek minden örömének, reményének, szomorúságának, aggodalmának visszhangra kell találnia Krisztus követőinek szívében.

– A Konstitúció megállapítja, hogy a világrendítő roppant változások közepette sok ember lelkében merülnek fel kérdések. Arra keresnek választ, mit jelent tulajdonképpen a fájdalom, a rossz, a halál, és hogy mi következik ez után az élet után, mi a lét és az emberi küzködés értelme. És a Zsinat emlékeztet az Egyháznak e kérdésekre vonatkozó válaszaira.

Kiemeli az ember méltóságát, akit Isten „saját képmására" teremtett. Az ember láncot alkot testvéreivel és ezen túl arra hivatott, hogy Istenhez kapcsolódjék. Amennyiben azonban az embernek ezt a bensőséges kapcsolatát Istennel nem mindenki észleli vagy fogadja el, a szöveg hosszasan tanulmányozza az ateizmust, illetve inkább az ateizmus minden létező formáját. És rámutat, hogy az Egyház, bár a legteljesebb mértékben elutasítja az ateizmust, hajlandó „őszinte és okos" párbeszédet kezdeni az ateistákkal. Egyébként a hivőknek be kell ismerniök, hogy a felelősség egy része az ateizmus terjedéséért őket terheli.

– A szöveg kijelenti, hogy mindig el kell ismerni az emberek alapvető egyenlőségét. Természetesen nem mindenki rendelkezik egyforma fizikai, intellektuális és erkölcsi erővel. De mindenkinek azonos az Istentől kapott rendeltetése és méltósága. El kell tehát törölni mindenféle megkülönböztetést (legyen bár nemi, faji, vallási vagy más alapja), hogy mindenki igazságosabb és emberibb életfeltételeket érjen el. Oda kell jutnunk, hogy minden ember kibontakoztathassa képességeit, képes legyen felelősség-vállalásra és részt vehessen a társadalom életében.

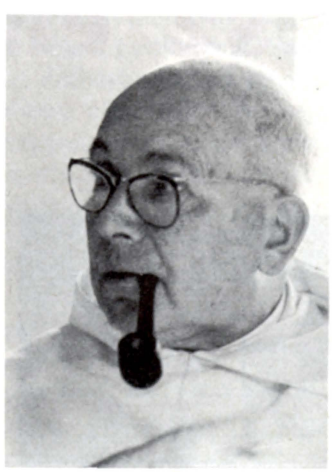

L.-J. Lebret OP

Karl Rahner SJ

A mexikói Icaza házaspár, zsinati szakértők.

– A szöveg kifejti, mit tehet az Egyház az emberek támogatása érdekében. Az Egyház nem törekszik semmiféle földi hatalomra, mert alapítójától semmilyen politikai, gazdasági vagy szociális küldetést nem kapott. Az Egyház célkitűzése vallási, spirituális, – az emberek szolgálatában. Persze nem gyakorlati, politikai vagy anyagi megoldásokat kínál problémáikra, hanem figyelmeztet a társadalmi élet alapvető erkölcsi követelményeire és segíti a kereszténye-ket földi feladataik teljesítésében az emberiségnek legteljesebb szolgálatára.

Öt „különösen égető" probléma

– a Konstitúció végül öt egész konkrét problémával foglalkozik, mint „különösen égetőkkel". Először a **családdal**, amelynek kötelékeit meg kell erősíteni (ezzel kapcsolatban emlékeztessünk rá, hogy a Zsinat nem nyilatkozott a születés-szabályozás eszközeiről: a pápa a maga számára tartotta fenn a döntést e kérdésben, amelynek tanulmányozásával egy szakértőkből álló bizottságot bízott meg és mint ismeretes, később nyilatkozott róla a „Humanae Vitae" enciklikában).

A második fölvetett probléma: a **kultúra**. A Zsinat hangsúlyozta az egyre szélesebb területekre terjedő emberi felfedezések pozitív jellegét, az alkotás értékeit és határozottan követelte az ember kultúrális törekvéseinek szabadságát.

A harmadik témakör a **közgazdasági élet**. A Zsinat különösen egy pontot emelt ki: „Az ember az egész gazdasági szociális élet megteremtője, központja és célja". Más szavakkal, a szükséges gazdasági fejlődésnek az embert kell szolgálnia: nem elég mennyiségileg növelni a termelést; igazságosabb, emberhez méltóbb életet kell biztosítani mindenki számára. A Zsinat helyenként egészen pontos tanácsokat ad: segíteni kell a szegényeket és a fejlődésben lévő országokat; szociális intézményeket kell alapítani az emberek biztonságának biztosítására; a magán-beruházásokat úgy kell irányítani, hogy kielégítsék az ország és az emberiség sürgős szükségleteit; törvény útján akadályozzák meg a hatóságok a magántulajdonnal való visszaéléseket és szükség esetén kerüljenek köztulajdonba a magánjavak.

A negyedik probléma: a **politikai élet**. A Zsinat aláhúzza a politikai hatalom szükségességét és a polgár kötelességét az engedelmességre. Ismét kiemeli a szabadság jelentőségét, a hazaszeretet értékét és elismeri a keresztények jogát, hogy egymástól különböző politikai nézeteket valljanak.

Végül pedig az ötödik részben a Zsinat a **nemzetközi életről** beszél. Hangsúlyozza, hogy tiszteletben kell tartani a népek jogait, bűncselekménynek ítéli a nukleáris fegyverek használatát: „az emberiség legsúlyosabb csapásának" minősíti a fegyverkezési versengést és minden népet arra szólít, működjön közre a béke érdekében, mentalitása megváltoztatásával, a nemzetközi intézmények támogatásával és a nemzetközi együttműködés fejlesztésével.

A hittel járó kockázatok

Ezek a szöveg legfőbb végkövetkeztetései, amelyeket csaknem egyhangúan szavaztak meg a püspökök: 2.309 szavazat szólt mellettük, 75 ellenük és 7 érvénytelennek bizonyult. A figyelmes olvasó jól láthatja, hogy e pontok nem feledkeztek meg sem az örök életről a mindennapi élet javára, sem pedig a keresztény erkölcsről az anarchista szabadosság javára. Hanem, bízva az Isten támogatta emberben, befejezésül arra szólítják fel a kereszténye-ket, hogy Isten akaratának megfelelően, szerte a világon tevékenyen vegyenek részt a testvériség és igazságosság eszméjének megvalósításában. Természetesen a kereszténye-knek ez a kötelezettsége a világban kockázatokkal jár. De ezek a hittel járó kockázatok.

Jacques DUQUESNE
zsinati sajtótudósító
a „Point" *főszerkesztője*

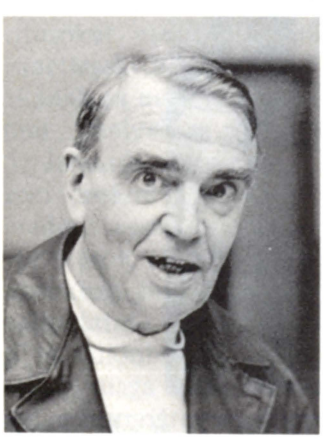

A munka és a család teológus-szakértői a Zsinaton: M. Chenu domonkos és B. Häring redemptorista atya.

ÉLŐ LITURGIA

Noha a Zsinat nagyon sok témát érintett, miért épp a liturgia megváltoztatása kavarta fel annyira a kedélyeket? E jelenségnek számos oka van.

Az első, hogy az olyan elméleti jellegű szöveg, mint pl. az Egyház természetéről vagy a Kinyilatkoztatásról szóló, csak kevés hivőt érdekel. Míg az Eucharisztia bemutatásának módosítása nem lehet érdektelen, hiszen az egész vallás lényegét érinti, a vasárnapi misén való részvétel régi szokásait változtatja meg.

A liturgia, már természeténél fogva, az esztétikai érzéket és az érzelemvilágunkat érinti. Gyökerei visszanyúlnak gyermekkori emlékeinkig, amit gyakran összetévesztünk a szakrális világgal és az egyházi hagyománnyal. Történelmi műveltség hiányában sok hivő azt hiszi, hogy mindig úgy mutatták be a szentmisét, ahogyan ő látta gyermekkorában, minden részletében úgy, és hogy csak ez a mise hiteles formája.

A szertartások és szövegek egykori állandósága lehetővé tette, hogy az ember biztonsággal olvasta a magyarázatokat és fordításokat szívéhez nőtt misekönyvéből. Ebből bizonyos fokú szilárdan állás és biztonságérzet származott. A mai gyorsan változó világban pedig a liturgia reformja, a maga rugalmasságával és a változásokhoz alkalmazkodó képességével lerombolta ezt az utolsó menedéket: a mise többé nem az a békés régió, ahol az ember védve érezheti magát az élet nyugtalanságától és bizonytalanságától.

Ezt a biztonság-vágyat nem lehet teljes egészében elvetni. De ma sok ember úgy érzi: állandóan kigúnyolják e vágyát egyes celebrációk meglepő ötleteivel. Úgy tűnik, mintha már két szomszédos templomban sem ugyanazt a misét találnánk. Sokan e rendetlenségért magát a Zsinatot okolják, holott általában a Zsinat legvilágosabb előírásai ellenére tanúsított fegyelmezetlenségről és fesztelenségről van néha szó.

Hogyan készült el a liturgia reformja?

A rendezetlenségnek e látszata egyesekben azt a gondolatot ébreszti, hogy a liturgia reformját egy felelőtlen csoport csapta össze, amely nem akart mást, mint öncélúan változtatni és csupán az újdonságtól ingerelve, az ősi és szentként tisztelt rítusok összességét kívánta teljesen felforgatni.

Márpedig ennek éppen az ellenkezője az igaz. Ezt a reformot a Zsinat dolgozta ki, de már jóval előbb hosszasan és alaposan előkészítették, még mielőtt egyáltalán szó lett volna magáról a Zsinatról. A reform abból a „liturgikus megújulásból" származik,

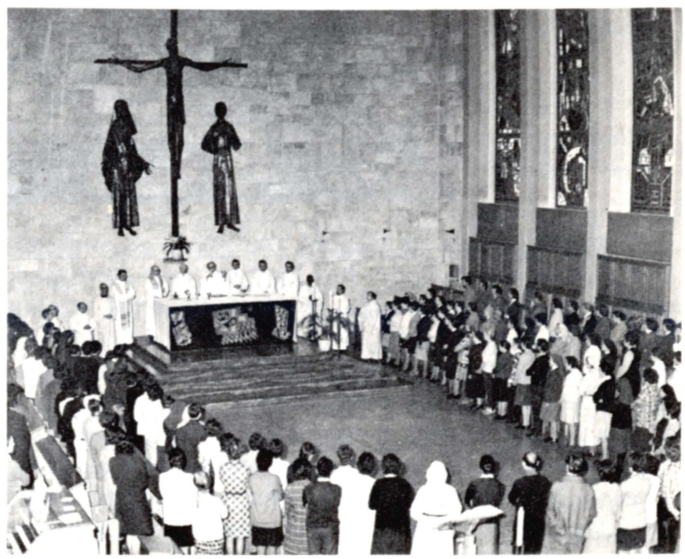

amelynek eredete legalább X. Szent Pius pápáig vezethető vissza, és amely 1930 és 1960 között a katolikus vitalitás legsokatigérőbb elemeinek egyike lett. E megújulás előkészítői – elsősorban belgák, németek, osztrákok és franciák – már régen együttműködtek: a liturgia és az egyházi élet történészei, a szentségek teológusai, a hagyományhoz szilárdan ragaszkodó szakértők nagyon gyorsan meg tudtak egyezni, a Zsinat-előkészítő liturgikus bizottságon belül, hogy összeállítsák a liturgikus Konstitúció tervét („sémáját"). Igy volt lehetséges, hogy a Zsinat ezt a munkát

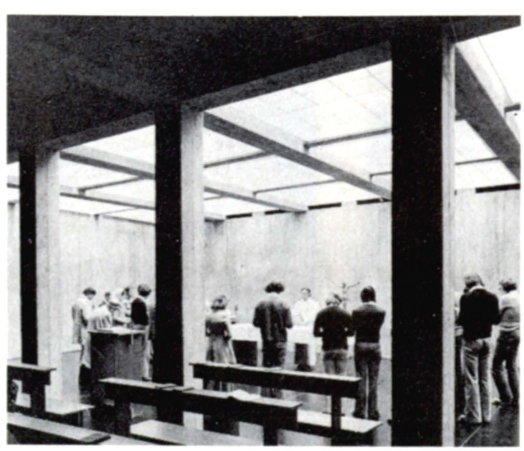

A megújhodott liturgiában bontakozik ki az oltár körüli egység: fent egy nagyobb, lent egy kisebb közösség miséje.

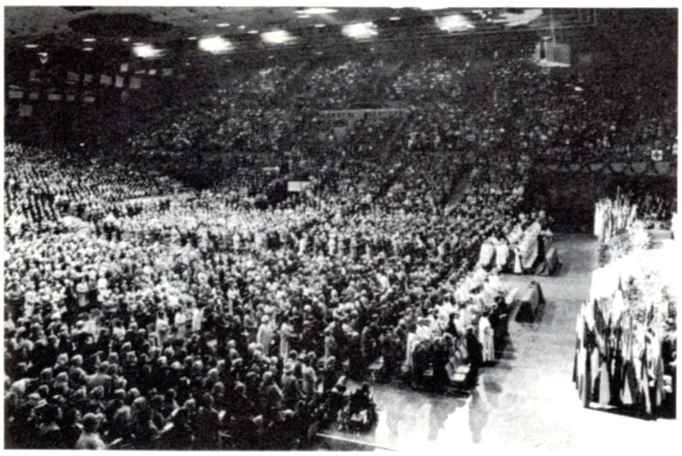

Cagna pápai nuncius miséje a Rózsafüzér Királynője tiszteletére sokezres tömeg előtt a bécsi Stadthalleban.

elsőnek tudta megvitatni, majd ugyancsak elsőként közzé tenni (1963 decemberében). Természetesen számos módosítást eszközöltek rajta. De ez volt az egyetlen oly jól előkészített zsinati okmány, hogy nem kellett „a Bizottság elé visszautalni" átdolgozás végett.

A zsinati Liturgikus Konstitúció

A zsinati Konstitúció egyáltalán nem a részletmódosítások puszta felsorolása, hanem „törvény-vázlat", amelynek legnagyobb részét a liturgia misztériumáról szóló elméleti ismertetés alkotja. Ez átveszi és kibővíti XII. Pius „*Mediator dei*" (1947) enciklikáját a liturgiáról.

Ime irányító alapelvei:

1. A liturgiában maga Jézus Krisztus cselekszik mint pap, minden megkeresztelttel egyesülve (7. par.).
2. A liturgikus reform alapvető célja, hogy elérje mindenkinek „tevékeny részvételét", ez ugyanis „az első és elengedhetetlen forrás, amiből a hivőknek igazi keresztény szellemet kell meríteniök" (14. par., X. Szent Pius 1903-i kijelentését idézve).
3. Ebben a tevékeny részvételben nincs semmiféle egyenlősítő demagógia, mert „mindenki, pap vagy hivő, saját feladatát teljesítve, kizárólag csak azt teszi, ami megilleti..." (28. par.).
4. Ez a tevékeny részvétel legyen „könnyű", azaz mindenki számára elérhető. Helyes lenne tehát a rítusokat megszabadítani a homályos részektől, az ismétlésektől és a túlterheltségektől, amelyek torzítanak és néha jó lenne oly régi rítusokat is visszaállítani, „melyek az idők folyamán eltűntek" (50. par.).
5. Jelentős változások elé nézünk! De ezek semmit sem profanizálnak, mert a liturgiának „egyik, isteni eredetű része megváltoztathatatlan, míg más részei változások alá vannak vetve, amelyeket a különböző korokban meg lehet vagy pedig egyenesen meg kell változtatni..., ha alkalmatlanokká váltak" (21. par.).
6. A különböző egyházmegyék „püspöki konferenciái" és maga a helyi püspök önhatalmúlag rendelkezhet a liturgiára vonatkozólag, de végső fokon mindig a Szentszék fennhatósága alatt (22. par.).
7. A húsvéti Misztérium a liturgia magva, ahogy azt már XII. Pius 1951-i és 1955-i, a Nagyhétre vonatkozó reformjai kimutatták. A szentek tisztelete is csak általa kap értelmet, de mindig e misztérium alá van rendelve.
8. A Konstitúció végül hangsúlyozza, hogy az elsődleges helyett mindig Isten igéjének: a szentírási részlet felolvasásának kell fenntartani (24., 35., 51. par.).

Krisztus jelenléte

Krisztus mindig jelen van Egyházában,
– de kiváltképpen a liturgikus cselekményekben;
– jelen van a szentmisében;
– jelen a pap személyében,
mert „az áldozatot ugyanaz mutatja be most a papok szolgálata által;
– jelen van kiváltképp az eucharisztia „színei" alatt;
– jelen van erejével a szentségekben,
így bárki is keresztel, maga Krisztus az, aki keresztel;
– jelen van igéje által,
minthogy ő maga szól hozzánk, amikor az Egyházban a szentírást olvassák;
– jelen van végül, amikor könyörög és zsoltárt zeng az Egyház,
hiszen megígérte: „Ahol ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben, ott vagyok közöttük".

KONSTITÚCIÓ A SZENT LITURGIÁRÓL, 7.

Vasárnapi plébániai mise régen és most

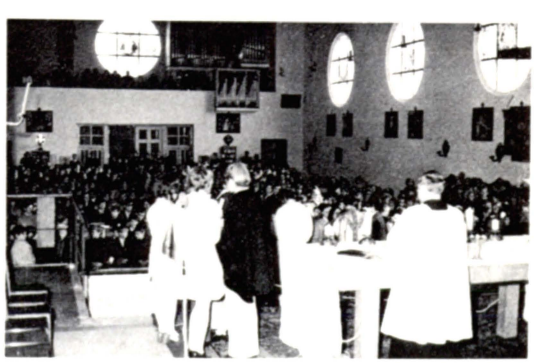

A reform életbeléptetése

A liturgiáról szóló Konstitúció csak törvényjavaslat. Az általa javasolt reformot egy szakértőkből és püspökökből álló „Tanács"-nak kellett kidolgoznia. Ez 150 tanácsadóból állt, akik közt világhírű nagyságok szerepeltek. De ezeknek a szakembereknek csak tanácsadási joguk volt. A döntéseket titkos szavazással, egy a világ minden részéből származó 30 bíborosból és püspökből álló tanács hozta. E határozatok addig nem léphettek hatályba, míg a pápa, aki végig figyelemmel kísérte a munkát, jóvá nem hagyta azokat.

V. Szent Pius miséje

Egyesek szerint, az V. Pius-féle mise és az „új mise" annyira ellentmond egymásnak, mint a fehér és fekete, vagy az igazhitűség és az eretnekség. Pedig fennhangon kell hirdetnünk: mindig ugyanarról az egyetlen miséről van szó, azaz Jézus Krisztus áldozatának bemutatásáról az Egyház által, amely így az Egyház áldozatává válik.

A Trentói Zsinat után, a kora vallási visszaéléseinek orvoslásával megbízott V. Pius pápa úgy oldotta meg a leggyorsabban a kérdést, hogy „befagyasztotta" a misének Róma egyes templomaiban szokásos szertartását akkori formájában, és minden papnak előírta a latin szertartás egységes celebrálását, de nem az egész világ papjainak (ne feledkezzünk meg a keleti liturgiákról!).

Az egységes rítus kötelezettsége alól felmentette azokat az egyházakat és szerzetesrendeket, amelyeknek több mint 200 éves saját hagyományuk volt. Ez az oka, hogy a lyoni és milánói egyházmegyék, a karthauziak, a karmeliták és a domonkosok sohasem celebrálták teljes egészében „V. Szent Pius miséjét". Ez egyébként két igen különböző jelentőségű elemet tartalmaz: az egyik maga az Eucharisztikus áldozat, a római kánon, csodálatos imádság, amelynek végső formája Nagy Szent Gergelyig (VII. század) nyúlik vissza. A másik részt pedig a másodlagos rítusok alkotják: előkészítő imádságok, felajánlás, áldozás és befejező rész, amelyek sokkal később keletkeztek és minőségileg nem egyformák.

Görög katolikus liturgia, Timkó Imre megyéspüspökkel.

Olvassunk az eseményekben

A legszebb szertartások
és a legvirágzóbb közösségek
sem sokat használnak,
ha végülis nem munkálják ki az emberekben
a keresztény érettséget.
Segítsék őket papjaik, hogy ez megtörténjék,
irányításukkal tanulják meg a hívek
felismerni a kisebb-nagyobb eseményekben,
hogy mit kell tenniök,
mi tehát velük Isten akarata.

HATÁROZAT A PAPI SZOLGÁLATRÓL ÉS ÉLETRŐL, 6.

Lehetett-e módosítani V. Szent Pius misekönyvén?

A miséjét beiktató „bullában" V. Pius azt mindenki számára kötelezővé tette és Isten haragjával fenyegette meg mindazokat, akik változtatni merészelnek művén. Ez azonban nem akadályozta meg a későbbi pápákat – VIII. Kelement, VIII. Orbánt és X. Piust –, hogy ugyanezt a fenyegető formulát használják a maguk újító bulláiban, amelyek V. Pius után jelentek meg.

Nem szabad megfeledkeznünk azokról a mélyreható újításokról, amelyeket egyrészt X. Szent Pius vezetett be az eucharisztikus életbe, a mindennapi (1905) és a gyermekek korai áldozását (1910) szorgalmazva, másrészt pedig XII. Pius, aki az esti misét engedélyezte és enyhített az áldozást megelőző ún. „szentségi" böjt szigorán.

VI. Pál miséje

VI. Pál pápa miséje féltően megőrizte a lényeget és a legjobbat V. Szent Piuséból: a római Kánont (az első számú eucharisztikus imádságot). Vajon miért tett hozzá még három eucharisztikus imádságot? Azért, mert a mindig egyforma, egyetlen szöveg ismétlése végül is a figyelem kárára volt. És azért is, mert be akart vezetni olyan eucharisztikus könyörgéseket, amelyek nagyobb rokonságot mutatnak az ugyancsak régi hagyományú keleti imádságokkal. Ez vonatkozik a III. és IV. eucharisztikus imádságra. Ami a másodikat illeti, az nem egyéb, mint a kánon általunk ismert legrégibb, római alakjának átvétele: ezt szent Hippolitus jegyezte fel az „Apostolok Hagyományai"-ban (230 körül).

Ezeket az „új" imákat azzal vádolták, hogy a misét nem valóságos áldozatként mutatják be, hanem mint testvéries lakomát és egyszerű megemlékezést, azért,

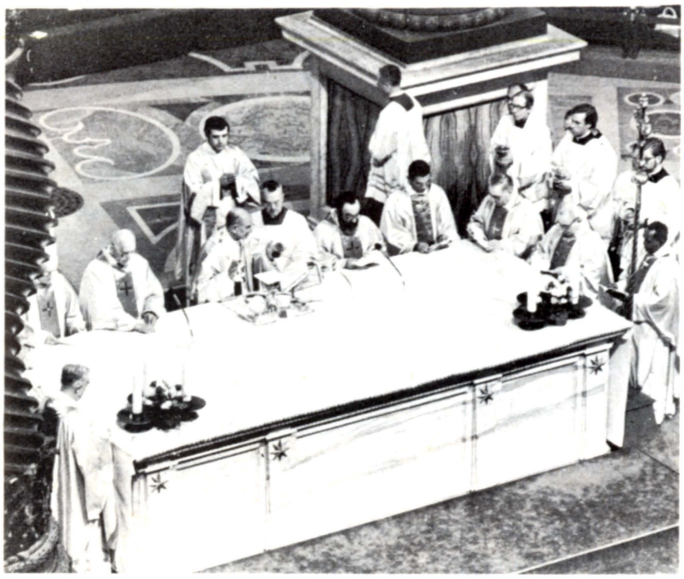

VI. Pál pápa koncelebrált szentmiséje 80. születésnapján, 1977. október 16-án a római Szt. Péter Bazilikában.

„hogy a protestánsok kedvébe járjanak"! De ezzel csak nevetség tárgyává lesznek. Elég csak elolvasni azokat és megállapíthatjuk, hogy az áldozat fogalma itt még sokkal nagyobb hangsúlyt nyer, mint a római Kánonban (főleg a III. kánonban). Igaz, hogy az V. Szent Pius féle „felajánlás" erősen áldozati jellegű volt. Az új mise ezt az „ajándékok előkészítésével" helyettesítette, amit a zsidó áldásnak azok a szavai sugalltak, amelyeket Jézus mondhatott az Utolsó Vacsorán. De ennek során kétszer is kifejezetten bejelenti a pap, hogy ez bevezetés az „áldozathoz".

Nincs itt módunkban a mise reformját egészében részletezni. Elégedjünk meg hát a legfontosabb változtatások kiemelésével.

1) Az olvasmányok

A vasárnapi és ünnepi miséken helyreállították a három bibliai olvasmány régi római szokását. A vasárnapi olvasmányok háromévenkinti ciklust ölelnek fel, hétköznapokon naponta változnak, egy kétévenként ismétlődő rendszer szerint. A keresztény hívő nép tehát kapcsolatba került a Szentírás legjelentősebb részével, amely lényegesen gazdagabbá teszi a prédikáció anyagát.

A Zsinat egyik legfőbb liturgikus szakértője P. J. Jungmann SJ.

2) Egyetemes könyörgések

Visszaállították az „egyetemes könyörgést", amely összekötő kapcsot alkot a liturgikus misztérium valamint az Egyház és a világ mai igényei között. Ez ugyanis lassanként egyhangú „felajánló imává" csökkent. Pedig már Szent Pál előírta a könyörgéseket (1 Tim 2, 1-4) és egy csodálatos példát kapunk róluk Kelemen pápának (88-97) a korintusiakhoz írt leveléből.

3) Koncelebrálás

Felújították a koncelebráció régi szokását is, amelyet Keleten megőriztek és ami az Egyház, a papság és az Eucharisztia egységének páratlan képe.

4) Szentáldozás

Lehetővé tették a laikusok számára is a kehelyből való áldozást, mert valóban ellentmondásként hatott azt kizárólag a papoknak fenntartani, mikor előtte kijelentjük: „Igyatok belőle mindnyájan". Hogy ma a hívők kézbe is kaphatják a Szentostyát, az nem a zsinati döntésekből származik, hanem visszatérést jelent a régi középkori szokáshoz, amikor az áldozások ritkák voltak. Róma több egyházmegyének engedélyt adott a régi szokás felújítására.

A latin nyelv

Eredetileg a római Egyház liturgiáját az egész mediterrán világ közös nyelvén, görögül celebrálták. Amikor aztán ezt a nyelvet a nép már nem értette meg, áttértek az akkor ismert közös nyelv, a latin használatára (360 és 380 között).

- *A szentmise bemutatása nem más, mint az élő Krisztus fogadása.*
- *A szentmise nem kötelesség: életszükséglet.*
- *A püspökök és papok feladata kétszeres követelménnyel jár:*
  - *fel kell használni a misekönyv nyújtotta minden lehetőséget... a jobb kapcsolat biztosítására a liturgia és az élet között:*
  - *meg kell őrizni és tovább kell fejleszteni a misztérium értelmét úgy ahogy azt maga Isten nyilatkoztatta ki Jézus Krisztusban. A celebráló pap nem a szentmise tulajdonosa, hanem hűséges szolgája, az egyetemes Egyházzal egyesülve. A hívők közössége azt várja tőle, hogy kövesse a szertartás előírásait, elsősorban az eucharisztikus imádságokat, amelyek az egész Egyháznak adattak, hite autentikus egyetemességének látható jeleként.*
- *A vasárnapi gyülekezet szükségszerű, mert gyülekezet nélkül nem létezik sem keresztény közösség, sem Egyház.*

(Részlet a francia püspökök leveléből Franciaország katolikusaihoz, Lourdes 1976.)

Az Egyház hamarosan megtérítette a barbár népeket. De ezek faragatlan és még meg nem rögződött nyelve alkalmatlan volt a keresztény misztérium kifejezésére. A latin használata tehát szükségképpen az egész középkor folyamán fönnmaradt.

A renaissance idejére a nagy európai nyelvek meggyökeresedtek, így akkor már lehetett volna hozzájuk folyamodni. De a protestantizmus az élő nyelvek használatát összekapcsolta a nem-katolikus tanokkal. A tulajdonképpen merőben gyakorlati kérdés ezzel dogmatikus zsákutcába jutott.

A zsinati Konstitúció elfogadja az élő nyelvek használatát, mert „igen hasznos a nép számára... főleg az olvasmányokban és intelmekben..." (36. par.). Bevezetésük engedélye nagyon hamar elterjedt, mert a hívek számára lehetetlen aktívan és könnyen résztvenni a liturgiában, ha ennek nyelvét csak könyv segítségével érti meg.

(El kell azonban ismernünk, hogy az éremnek másik oldala: a hazájuktól távol élő tömegek nem érzik sajátjuknak a befogadó ország nyelvét. Világos, hogy ez a kisebbség. De épp a világméretű turizmusra, a gyakori nemzetközi összejövetelekre, zarándoklatokra való tekintettel jobban kellene élnünk az Egyház közös nyelvében rejlő lehetőségekkel. Túl gyorsan adták fel sokhelyütt a latint – viszont Afrika egyházai féltően ragaszkodnak hozzá. Közben Európában vészesen hódít az amerikanizmus szelleme. Német nyelvterületen centrum helyett „center"-t írnak. Ha a sport, technika, konzum stb. szakkifejezéseit mindenki elsajátíthatja, akkor miért volna nehéz megtartanunk a Credo, Gloria, Sanctus, Agnus Dei stb. ősi szövegeit? Jobban kellene ragaszkodnunk az Egyház ősi anyanyelvéhez. A szerkesztő megjegyzése.)

Hit és közösség a szentmisén

A szentmisének feltétlenül a gyülekezet hívei *személyes hitéből* kell táplálkoznia. Ez a személyes hit az egyesek lelki fejlettségi foka szerint különféle módon nyerhet kifejezést – de minden keresztény hívőnek saját teljes hitével kell résztvennie, e teljes hitét kell „bevetnie".
Ez a személyes hit az *Egyház* közösségébe vezet, sőt feltételezi is azt. Ez a *Krisztusban* való ténylegesen adott közösség, amelyet azonban, mint az üdvösségre vezető valós tényt kell tudatosítanunk. Ennek a ténynek alapja a *hitben* való közösség, melynek *külső tanújeleit* (aminő a közös ima, ének, békeköszöntés stb.) a hivők kölcsönösen nyújtják egymásnak, függetlenül attól, hogy egyébként társadalmi kapcsolatuk lenne. De ez a liturgikus, imádságos közösség legyen a *természetfölötti s teológiai alapja* a keresztények közösségének egyéb síkon.

Prof. A. MÜLLER

„Aki énekel, kétszeresen imádkozik."

Gregorián és élő nyelvű ének

Az Egyház előszeretettel őrzi a latin nyelvtől elválaszthatatlan gregorián énekek hagyományát. Helyes, ha ezeket olyan gyülekezetek éneklik, akik valóban értenek is hozzá (mint pl. papnövendékek, szerzetesek, különösen tanult énekkarok). A pápa azonban azt kívánja, hogy a nép tanulja meg az „Ordinárium" dallamainak éneklését, egyrészt a hagyományhoz való hűségből, másrészt azért, hogy a nemzetközi találkozások alkalmával lehetőség nyíljék a közös énekre.

Számos templomban, ahol azelőtt a nép makacsul némán maradt, most az egyházközségi gyülekezet ajkán felcsendül, hol jól, hol rosszabbul, az ének; többé-kevésbé sikerült dalok. Viszont ezek inkább merítenek ihletet a Bibliából, mint az egykori szomorú vagy diadalmaskodó hangú egyházi énekek: végül az is kiemelendő, hogy korunk nyelvén szólnak.

A szentségek

A Zsinat elrendelte minden szertartáskönyv felülvizsgálatát.

A keresztség

A felnőttek megkeresztelésének igen hosszú szertartását részletekben végzik a keresztségi katekézis során. A gyermek-keresztelésnél a pap többé már nem hozzájuk intézi szavát, hiszen azok nem értik, hanem a keresztszülőkhöz és főleg a szülőkhöz, akik felelősek ezért a keresztségért, hogy az itt elplántált isteni élet kifejlődjék, tehát a gyermek keresztény neveléséért is, amire őket a keresztség kötelezi. (A szülők szerepét, felelősségét aláhúzza, hogy a gyermeket most nem a keresztszülő, hanem az édesanya tartja –, ehhez legalábbis a főrésznél feltétlenül ragaszkodni kellene, érzékenykedés esetén. Hogy pedig a szülők hitüket a gyermek nevében megvallhassák, és azt át is adhassák, a keresztelést megelőző vallási beszélgetés kíván segítséget nyújtani. A szerk. megj.)

A hit és a szentségek

Akadnak olyan megkereszteltek, akiknek bár gyakorlatilag semmi kapcsolatuk nincs az Egyházzal és a hitnek semmilyen látható jelét sem adják, mégis ragaszkodnak gyermekeik megkereszteléséhez, az egyházi esküvőhöz, az ünnepek közös megtartásához és szüleik egyházi temetéséhez.

Egyes papok, a Zsinat kijelentésének ismeretében, amely szerint a szentségek „feltételezik a hitet", visszautasítják az ilyen emberek kívánságának teljesítését, mert nem látnak abban egyebet a társadalmi vagy népi szokás követésénél. Ebből néha fájdalmas súrlódások származnak.

Bizonyos, hogy a Zsinat a maga teljes egészében életerős és megfontolt hitre szólít. De nem vont le szigorú és radikális következtetéseket és nem vette tervbe a szentségek elutasítását. A francia püspökök felszólították a papokat, hogy – indokolt eseteket kivéve – nem szabad megtagadni a szentségek kiszolgáltatását a vallásukat általában nem gyakorló kereszténytől. Viszont annál inkább sürgetik a szülők alapos előkészítését gyermekeik megkeresztelésére, valamint a jegyeseket a házasságra. Továbbá komoly hitoktatást is követelnek minden gyermek számára. Egyébként pedig bíznak a papok és világi hivők közötti jóakaratú összhangban, hogy közös erővel megfelelő megoldást találnak a jobb vallásos nevelésre és az igazabb felebaráti szeretetre. Jézus nem oltja el a „füstölő mécseseket". Jobban tesszük, ha Jézust hallgatjuk és magyarázzuk, és igyekszünk érzéket kelteni Jézus Krisztus isteni lénye iránt, aki maga a Szeretet és az Igazság.

A bérmálás
szentségét hagyományosabb és sajátosabb formulával szolgáltatják ki. Amennyiben pedig lehetséges, szentmise keretében történik, az alkalomhoz illő imádságokkal és olvasmányokkal.

A bűnbánat
szentségét kollektív formában is lehet celebrálni. Ez kiemeli értékes vonásait, amelyek az egyéni gyónásban kevéssé tűnnek fel: a bűnbánat közösségi jellegét, az isteni irgalom kinyilatkoztatását Isten igéje által, a közös imádságokat a bűnbánat és bűnbocsánat elnyerésére. A bűnvallásnak és feloldozásnak azonban, különleges esetek kivételével, egyéninek kell maradnia. Szó sincs az egyéni gyónás eltörléséről, a bűnbánat szentségének közösségi kiszolgáltatása csupán a hivők nevelését szolgálja. De ha manapság túl ritkán gyónnak az emberek, annak nem a liturgikus reform az oka, hanem a kötelesség- és bűntudat általános jellegű megfogyatkozásának jele. Vajon nem reakció is ez egyben a régi, gépies és gyakran csak a külső előírást követő gyakorlattal szemben?

Kádár püspök a betegek kenetét szolgáltatja ki.

A betegek kenete
teljesen újjászületett szentség. Különösen közösségi bemutatása következtében fedezi fel mindinkább a keresztény nép, hogy az nem a haldokló búcsúztatása, hanem a betegeket bátorító közösségi imádság.

A házasság
többé nem merőben rövid jogi jellegű ceremónia, hanem beleépült a szentmisébe. A jegyesek, mint eddig, igennel felelhetnek a pap kérdéseire, vagy ami helyesebb, „kicserélhetik beleegyezésüket" egymásnak adott kérdés-felelettel. A bibliai olvasmányok (mintegy harminc választéka) alkalmat nyújtanak arra, hogy megvilágítsuk a „szövetség" és szerelem misztériumának jellegét. Ezek a mise nélküli szertartásban is helyet kapnak, mint a „nászáldás" is, amely már nemcsak a feleségnek, hanem a férjnek is szól.

A.-M. ROGUET o.p.

A közép-európai liturgikus mozgalom bölcsője Klosterneuburgban

AZ EMBER ÉS AZ EMBERI SZABADSÁG

Amikor az Egyház nyomást gyakorolt a társadalmi és politikai csoportokra, hogy kényesebben őrködjenek a vallásszabadságon, kettős kívánságnak akart eleget tenni: az egyik az Evangélium, a másik az emberi méltóság követelményeiből származott (Dignitatis humanae: e két szóval kezdődik a vallásszabadságról szóló Zsinati Nyilatkozat). A zsinati közgyűlés tudta, hogy ezáltal az Egyházat is arra kötelezte, hogy a maga részéről is következetesen tartsa tiszteletben a vallásszabadságot: a keresztény közösségen belül éppúgy, mint azon kívül.

Az emberi szabadságjogok vértanúja, Martin Luther King.

A zsinati döntés újdonsága

Hogy megértsük, mennyire új a vallásszabadságnak ilyen hangsúlyozása, idézzük emlékezetünkbe, hogy az elmúlt századokban az államok, a társadalmi csoportok és velük együtt az Egyház nem sokat törődtek a vallásszabadsággal.

Túl könnyen megegyeztek az ilyenfajta elméletekben: Az a lényeges, hogy mindenki belépjen az Egyházba és tagja is maradjon, mert rajta kívül nincs megváltás. A világi vezetők a családapa szerepét töltik be a nép szemében, amely elfogadja vezére vallását. Az Egyház és az állam együttműködik a vallási örökség oltalmazásában, amely egyúttal kultúrális örökség is. Az igazságnak, melynek a vallás a letéteményese, jogai vannak és ezeket fel lehet használni a téveszmék ellen, amelyeknek nincsen joguk. Nem szabad elfelejtenünk, hogy mindez a gyakorlatban sok vallási türelmetlenséghez, sőt a vallás-háborúkhoz is vezetett, valamint az inkvizícióhoz is.

Evangéliumi indítékok

Nehéz lenne a felidézett múltat az evangéliumi indítékokkal összeegyeztetni. Jézus Krisztus Istene felkínálja magát, és azt akarja, hogy az emberek hittel és szeretettel döntsenek mellette: senkire sem kényszeríti rá magát. Jézus Krisztus követőinek közösségéhez tartozni azt jelenti, hogy az ember személyes hívásnak engedelmeskedik és szabad meggyőződéséből cselekszik: senkit sem lehet az Egyházba kényszeríteni és ottmaradásra kötelezni.

A humanizmus eszméje szerencsésen összetalálkozik az evangéliumi sugallattal. „Az emberi egyéniség méltósága, mondja a Zsinat, korunkban mind élénkebben tudatosul: mind többen követelik annak lehetőségét, hogy az ember saját elhatározásai alapján és teljes felelősségtudattal cselekedjék."

A döntés és a vele járó kockázatok

Szívvel-lélekkel a vallásszabadságról hozott zsinati döntés mellett vagyunk: mindenkinek – államnak, társadalmi csoportoknak, egyháznak – azon kell munkálkodnia, hogy minden ember valóban szabadon, saját lelkiismerete szerint, saját felelősségére válasszon vallást és gyakorolja azt. De vajon ez a döntés nem kelti azt a hitet, hogy minden vallás egyenlő értékű? És hogy az ateizmus is olyan igaz mint a vallás? És hogy az Egyháznak nincs az egész világra szóló megváltói küldetése? Hogy az állam ne támogassa a vallási igazságért folyó küzdelmeket? És hogy vallási téren nincs többé semmilyen kötelezettség? Egyesek azt hiszik, hogy az Egyház csatlakozik a modern „liberalizmushoz" és most olyan nézeteket tesz magáévá, melyeket a századok során elítélt...

Növekvő igények

Ezek az ellenvetések nem alaptalanok, de világosan mutatják az Egyház missziójának és a Zsinat állásfoglalásának félreértését is.

– Lemondani az emberek meggyőződésének irányításáról és a vallásgyakorlat rájuk kényszerítéséről, azt jelenti, hogy az Egyház kötelezettséget vállal: azon akar fáradozni, hogy az emberek felelősséggel döntsenek hitük mellett, és hogy a keresztény tanúságtétel Isten akaratának kutatására, Krisztus követésére, valamint az élet értelmének keresésére ösztökélje az embereket. És azt is jelenti, hogy az Egyház valóban mindenkinek lehetőséget akar adni, hogy meghallja az Evangélium hívó szavát. Az intolerancia ellentéte nem csupán a „türelem"!

– Lemondani arról, hogy a keresztény hitet egyetlen igazságként erőltessék az emberekre, azt jelenti, hogy az Egyház szabad vita keretei között, dialógus kezdésre kötelezi magát a különböző ideológiájú rétegekkel. Azt is jelenti, hogy az Egyház minden alkalmat felhasznál, hogy maga támasszon szabad vitát.
– Lemondani a hitnek állami támogatással való megvédéséről, azt jelenti, hogy az Egyház tudatára ébredt: joga van hivatása és tanúságtétele számára szabadságot követelni.
– Tiszteletben tartani az emberi szabadság független jogát, azt jelenti, hogy az Egyház tanúságot tesz az emberbe vetett bizalmáról. Ezen túl azon való fáradozást is jelent, hogy a társadalomban valóban szabad levegő uralkodjék. Mindez sokkal több, mint a kényszer puszta eltörlése!

A Zsinat mérlege

Az elmúlt tizenegy év alatt, néhány melléfogás ellenére, a Zsinat vallásszabadság melletti kiállása számos eredményt hozott: a keresztény nevelésben, az evangelizáció és a missziós tevékenység területén, a dialógus és a tanúságtétel különböző formáiban, valamint a pluralista társadalommal való szembesítődés terén. Az intolerancia elvesztette lába alól a talajt, akkor is, ha nem egy helyen tovább él a vallási diszkrimináció gyakorlata. Az igazi keresztények jobban felfogták hitük diktálta felelősségüket, ugyanakkor nem kevés megkeresztelt visszaélt a szabadsággal, hogy létének elégtelensége következtében szakíthasson a vallásával járó erkölcsi „megkötésekkel".

A vallásszabadság új tájékozódásra nyújt alkalmat az evangélium szellemében mind a keresztény közösségek, mind a társadalom irányában. Mint látni fogjuk, két felhívás is egyaránt ezt hirdeti, az egyik VI. Pál pápáé, a másik a Zsinaté, hallgassuk meg őket:

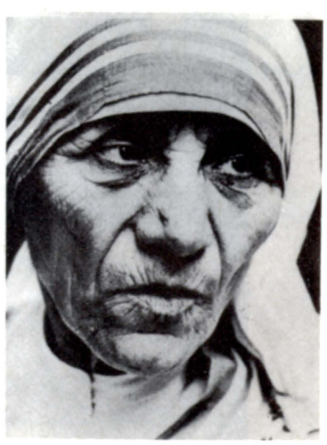

A leprások megmentője, a calcuttai Teréz anya.

Az Egyház élő lelkiismerete Brazíliában, Helder Camera püspök

VI. Pál pápa felhívása

„Eljön majd az Egyház és minden egyes fia életében a nagyobb szabadság korszaka, mondja VI. Pál, azaz kevesebb jogi kötelezettség és belső gátlás fogja irányítani magatartásunkat. A szabályszerű fegyelem minimálisra csökken majd; az önkényes intolerancia és az abszolutizmus minden formája meg fog szűnni: a pozitív törvény egyszerűbb lesz, a hatalom gyakorlása pedig mérsékeltebb; a keresztény szabadságérzés kiemelkedőbb helyet kap majd. De ugyanakkor tudatában kell lennünk, hogy keresztény szabadságunk nem von ki bennünket Isten törvénye alól. Ez igen magasfokú emberi bölcsességet, evangéliumi szellemet, önuralmat, bűnbánatot, valamint a közösség és az egyház szervezetének rendje iránti engedelmességet követel tőlünk... Korunk, amelyben a Zsinat tolmács és vezető kíván lenni, szabadságot követel. Legyünk boldogok és érezzük át tudatosan e nekünk adatott történelmi lehetőséget." (1969. július 9-én elhangzott beszéd).

A Zsinat az államfőkhöz

„Mit kér tőletek az Egyház a veletek való kapcsolat csaknem 2.000 évének legkülönfélébb viszontagságai után? Talán földi hatalmat követel? Mit kér ma tőletek?... Semmi egyebet, mint a szabadságot. A hit és hirdetésének szabadságát; Isten imádásának és szolgálatának szabadságát; az isteni üzenet átélésének és az emberekkel való közlésének szabadságát. A ti népeitek fogják elsőként élvezni az eredményeket, mert az Egyház számotokra nevel becsületes polgárokat, akik a társadalmi béke és a haladás hívei." (A Zsinat felhívása az államfőkhöz, 1965. december 8.)

P. A. LIÉGÉ o.p.

A KERESZTÉNYEK ÉS MINDEN EGYHÁZ EGYSÉGE

Amikor XXIII. János pápa, a második Vatikáni Zsinat összehívása után, testvéri megfigyelőkként meghívta a keresztény ortodox egyházak és a protestáns közösségek képviselőit, nagy örömöt szerzett azoknak a katolikusoknak, akik már évek óta mozgalmat indítottak a keresztények egységéért. Ugyanakkor azonban nagy meglepetést is okozott a katolikusok nagy tömegének, akiket az Egyház egysége kevéssé érdekelt, és akik számára görögkeletiek és protestánsok nem egyebek tévúton járó kereszténveknél. Kétségtelen, hogy mindaz, ami e téren megváltozott a keresztény csoportok viszonyában, az a Zsinat és az ökuménizmusról szóló zsinati okmány érdeme.

A helyzet és a feladat

Többek között ez olvasható ebben az okmányban: „Krisztus Urunk egy egyetlen Egyházat alapított. És mégis több keresztény közösség úgy mutatkozik be az emberek előtt, hogy ő Jézus Krisztus örökségének valóságos letéteményese. Mind biztonsággal vallják, hogy az Úr követői. De magatartásuk különböző és más utakon járnak, mintha Krisztus önmagában is megoszlott volna. Bizonyos azonban, hogy a keresztények megoszlása nyíltan ellentmond Krisztus akaratának. A szétszakadás megbotránkoztatja a világot és akadályozza a legszentebb ügyet: az Evangélium hirdetését minden teremtménynek."

Mit tegyünk tehát e fájdalmas és botrányos helyzet ellen? Mindenekelőtt találkozzunk különvált keresztény testvéreinkkel, beszéljünk egymással, fejtsük ki nézeteinket és bocsássunk meg egymásnak. Készítsünk mérleget felelősségünkről, amely mindannyiunkat terhel a történelem során létrejött szakadásokért.

Bea bíboros O. Cullmannal beszélget.

A Zsinat történelmi pillanata: az 1054-i kiátkozó bulla visszavonásakor VI. Pál pápa megöleli Athenagoras pátriárkát.

Azután mély átérzéssel fedezzük fel újra, míly pontig tesz minket testvérekké az egyetlen és örök Evangélium és egyedüli Urunk Jézus Krisztus. Végül pedig az újra megtalált közösségi szellemből kiindulva, meggyőződéssel nyissunk utat az Egyház látható egységének visszaállítására. Meggyőződéssel és a hitből, mint középpontból kiindulva, mert nem – békekötés céljából folyó – diplomáciai tárgyalásról van szó, amely az engedmények következtében a hitet zárójelbe helyezhetné; és még csak nem is a puszta türelem gyakorlásról, ami csupán a békés egymás mellett éléshez vezet.

Protestáns zsinati megfigyelők: Vischer (Svájc), Roux (Franciaország), Van Holz (Hollandia) – balról jobbra.

VI. Pál találkozása Michael Ramsey anglikán primással.

A megnyílt utak

Kétségtelen – mindenki megállapíthatja –, hogy különböző vallású keresztények immár valóban testvéreknek vallják magukat a hitben. Olyannyira, hogy osztoznak hitük kifejezésében; együtt olvassák a Szentírást; együtt imádkoznak; közösen tesznek tanúságot hitük mellett. Továbbá az Evangélium nevében együtt vállalnak kötelezettséget a társadalom megváltoztatásában és az igazságtalanság elleni küzdelemben; közösen határoznak, hogy Egyházuk evangéliumi életereje jobban érvényesüljön és közössé teszik reménységüket és kínjaikat. Ez egyrészt azért lehetséges, mert ugyanabban a keresztségben részesülnek, másrészt pedig, mert egyaránt feltétlenül mindig az Egyház alapvető eseményeire, a Húsvétra és a Pünkösdre hivatkoznak.

Ezentúl lehetséges annak együttes kutatása – a versengés szelleme és a másikkal szemben saját igazunknak feltétlen erőltetése nélkül –, hogy mely formák fejezik ki a legteljesebb hűséget Jézus Krisztus tervéhez az Egyházat illetően, amelyet láthatónak akart; nem uniformizáltnak, de egynek; nem csak a közösségek szövetségének, nem csupán egyesült Egyháznak. Ezután majd minden keresztény közösség számára elérkezik a megtérés pillanata és dönteniök kell a változtatásokról, amelyeket a Szentlélek iránti engedelmesség megkövetel. Fáradságos és hosszú munka lesz: megvalósulását ki kell várnunk.

Jan Willebrands kardinális a vatikáni Egységtitkárság élén

Csalódások és tapogatózások

Közvetlenül a Zsinat után olyan nagy volt a lelkesedés, hogy az emberek néha naívul már azt hitték, az Egyház egységének helyreállítása egyszerűen és gyorsan fog menni. Egyesek csalódottan kénytelenek ma megállapítani, hogy ez mennyi ellenállásba ütköző, míly lassú folyamat. Azzal is gyanúsítják az Egyház vezetőit, hogy makacsul ragaszkodnak álláspontjukhoz és hiányzik belőlük a merészség az akadályok leküzdésére.

Le kell azonban szögeznünk, hogy az ökuménizmus túlságosan a felelős vezetők és szakértő csoportok számára fenntartott ügy volt: a keresztény népet, a széles alapréteget nem vonták be kellőképpen.

Néhány türelmetlen csoport mindent összezavarhat azzal a kijelentésével, hogy a dialógus bizonyos elméleti szempontjai jelentéktelenek, pedig nem lehet azokat látatlanba venni.

Más csoportok viszont túl könnyedén csupán a nyájas mosoly, az ájtatosság és az érzelmesség ökuménizmusára tévednek, vagy pedig kizárólag a politikai síkra szorítkoznak.

Néha a leghaladóbb szellemű tettekre van szükség, hogy sikerüljön megrázni a felkezeti konzervativizmus bástyáit, viszont a keresztények összebékítését – ami igen komoly dolog – nem lehet olyan avantgardista, úttörő gesztusokkal siettetni, aminő pl. az önkényes eucharisztikus interkommúnió (közösség az eucharisztikus áldozatban).

Szentmise a katolikus és ortodox teológusok 1976 évi bécsi találkozóján. Az oltárnál Zakka Iwas bagdadi érsek. König bíboros az ülő sor jobb szélén.

„A teológusok vitatkozzanak, mi együtt imádkozunk" – mondotta XXIII. János pápa, amikor Athenagoras pátriárkát meglátogatta.

A keresztény egyházak képviselőinek közös imája a keresztény egységhéten Bécsben, a Lainz-i templomban.

A protestantizmus felé kanyarodunk?

A Zsinat után az ökuménizmus nevében elkövetett néhány gyakorlati ügyetlenség láttán, egyes katolikusokban fölmerült a nyugtalanító gondolat, vajon a Zsinat nem nyitott-e utat a protestantizmus betörésére Egyházunkba. De nyugtalanságuk csak akkor lenne jogos, ha a Zsinat által indított mozgalom következtében a katolikusok elvesztették volna választásuk, hitbeli meggyőződésből fakadó indítékait arra, hogy ne váljanak protestánsokká. Ezek: a szentségeknek tulajdonított jelentőség, a hit élő hagyományának elismerése, ami nem korlátozódik kizárólag a Szentírásra, az apostoli folytonosságnak biztosított hely, amit a püspöki és pápai hivatal tesz láthatóvá. Nyugtalanságuk viszont alaptalan, ha olyan tényekre támaszkodik, mint a Szentírás olvasásának újraértékelése katolikusok részéről, vagy a túlságosan hatalmaskodóvá és uniformizálttá vált egyházi intézmény szükséges revíziója és a protestáns teológusok írásműveinek felhasználása.

Másrészről még ellenőrzésre vár annak a megállapítása, hogy amit „protestáns beszivárgásnak" szoktak nevezni, vajon nem az igazi protestantizmustól idegen álláspontokra és magatartásokra vonatkozik-e, amelyeknek evangéliumi hitelességét mind a protestantizmusnak, mind a katolicizmusnak kétségbe kell vonnia. Mert az Egyház egységét jelenleg nem csupán a felekezetekre oszlás bontja meg, hanem sok részletkérdés is, valamint a politikai eredetű szektás akciók,[1] amelyek az egyetemes kereszténység egysége ellen is irányulnak. Minden keresztény egyház feltétlen kötelessége megkülönböztetni a kereszténynek mondott különböző megnyilvánulási formákból, hogy mi gyarapítja az egységet, vagy pedig mi fenyegeti, illetve mi ellenkezik vele. Ez a közös feladat hozzájárul a sajátos ökuménikus célkitűzéshez. Mert az is igaz, hogy az Egyház élő egységének gondja elválaszthatatlanul közös, és hogy ez az egység megegyezik valamennyi egyház és keresztény közösség törekvésével, hogy magukévá tegyék a keresztény teljességet és hűségesen teljesítsék Jézus Krisztusnak Egyházára vonatkozó egész tervét.

Kétségtelen az, amit VI. Pál mondott 1965. december 15-én: „A Zsinat természeténél fogva olyan tény, hogy fenn kell maradnia".

[1] Félreérthetetlen utalás Lefèbre püspök mozgalmára.

P. A. LIÉGÉ o.p.

Duna-parti elmélkedés

„Hogy mindnyájan egyek legyenek..." (Jn 17, 23)

Jézus kívánságán évtizedekkel ezelőtt így elmélkedett Szunyogh atya, nem messze a csepeli Dunától:

„Elnézem a Duna két ágát, ahogy szétválik a csepeli sziget fölött, majd végülis újra egyesül. Ha a kettészakadt kereszténységre gondolok, az egyik ágat a katolikus, a másikat a protestáns ágnak nézem. A „katolikus" ágon istentiszteletükben, áhitatukban központi helyet biztosítottak az Eucharisztiának, a „protestáns" ágon a Bibliának. Mi volna, ha egymást megbecsülve, tanulnánk egymástól, s mi átvennénk a protestánsoktól a Biblia, ők mitőlünk az Eucharisztia nagyobbfokú kultuszát, egyaránt középponti helyet biztosítva mindkettőnek?"...

A Zsinat világosan beszélt: Liturgiánkban egymást követi az Ige liturgiája és az Áldozat liturgiája. Sőt, ünnepélyes tanúságot tett a Biblia mellett, amikor minden ülés előtt ünnepi menetben vitték a Bibliát díszhelyére.

Ugyancsak örvendetes törekvésről hallani többhelyütt protestáns testvéreinknél az áldozati liturgia ünnepélyesebb alakítása érdekében.

A Biblia a Zsinat díszhelyén

AZ EGYHÁZ A REMÉNYSÉG HORDOZÓJA A VILÁGBAN

„Hogy korunk világa, amely hol félve, hol reménykedve tapogatózik, valóban felfoghassa Krisztus Örömhírét, nem szomorú és csüggedt, türelmetlen vagy aggodalmaskodó hithirdetőkre van szükségünk, hanem az Evangélium olyan szolgáira, akiknek életét a buzgóság ragyogja be, akik elsőként fogadták magukba Krisztus boldogságát, és akik hajlandók feláldozni életüket Isten Országának hirdetéséért, és hogy az Egyházat a világ szívébe ültessék".

E szavakkal zárul VI. Pál pápa 1975. december 8-án kelt hosszú levele, amelyet a Szentév befejezése és a Zsinat végének 10. évfordulója alkalmából publikáltak. Ebben a levélben a pápa határozottan a küldetés teljesítésére szólít fel, ami minden keresztényre hárul az Evangélium hirdetése terén és pontosan meg is határozza ennek feltételeit. Az 1976 október végén Lourdesban összegyűlt francia püspökök a maguk részéről is közzé tettek egy „A francia katolikusokhoz szóló levelet", amelyben ők is hasonlóképpen hangsúlyozzák az Egyház missziós jellegét. A kérdésre tehát, amelyet föltettünk: „Vajon megváltoztatta-e a Zsinat az Egyházat?", a pápa és Franciaország püspökei teljes azonossággal válaszolnak. Felszólítják a keresztényeket, tekintsenek túl véleménykülönbségeiken, amelyek a zsinati reformok gyakorlati megvalósítási módjaira vonatkoznak, a Zsinat alapvető iránymutatása felé, amely teljes egészében egyetlen parancsoló szükség felé fordul: Jézus Krisztust hirdessük a mai embernek.

Semmiféle kompromisszumról nincs szó

A francia püspökök egységben a pápával meg akarták mutatni, milyen utat kell követni. A XX. századi Egyházat nagyobb lehetőségekkel kívánták felruházni, hogy megfelelően hirdesse a XX. század emberiségének az Evangéliumot. Mert az Egyház nem öncélú intézmény. Minden erejével a jövő felé irányul és a remény tölti el. Küldetése mindig egy volt és az is marad: megismertetni Krisztus üzenetét azokkal, akik még nem hallották.

Egyes katolikusok elsősorban azzal törődnek, hogy megőrizzék az üzenet hitelességét. Mielőbb azonban tovább akarnánk adni, először magunknak kell valóban befogadnunk. Mások pedig inkább csak arra figyelnek, mit gondolnak s mondanak az emberek a nagyvilágban. Ezek főleg azzal foglalkoznak, hogy minél reálisabb módokat találjanak az emberekkel való találkozásra és kapcsolatokra; mit használ, mondják, ha egy kincsnek birtokában vagyunk, de nem tudjuk azt a többiekkel megosztani?

Az Egyház számára nem az a kérdés, hogy kompromisszumot keressen azokkal, akik bármilyen áron meg akarják őrizni a meglévőt, mintha az Egyház mozdulatlan maradhatna a fejlődő emberiség közepette, és azokkal, akik az előrehaladásról álmodoznak és közben talán elfelejtik, honnan indultak. Mindkét csoportnak el kell fogadnia az állandó megté-

rést magához Krisztushoz. Az Evangélium megköveteli, hogy mindenki figyelmesen hallgassa, és hogy mindenki tekintse szívügyének a találkozást minden testvérével, olyannak véve őket amilyenek valóban. Ennek keresése feltétlenül olyan elmélyüléshez vezet, amely teljesen megegyezik a Zsinat irányvonalával.

Az emberekkel szolidaritásban, a keresztények az Abszolútum tanúságtevői

A keresztények is – mondja a püspökök levele – a többi ember életét élik. Sok olyan emberrel találkoznak, aki nem osztja hitüket, de kénytelenek együtt dolgozni velük és nemcsak, hogy egyesíthetik erőfeszítéseiket, hanem ez kötelességük is. A nagyvilágban való jelenlétük azzal a megbízatással jár, hogy fedjék fel az emberek előtt „az abszolút Istent". Ez néha a határozott választás kötelezettségével jár és a világban általánosan elfogadott eszmékkel szemben az isteni Abszolútum mellett kell állást foglalniok.

Ha minden erőnkkel azon igyekszünk, hogy tanúságot tegyünk az Abszolútum mellett, ez megtanít arra, hogy soha se essünk kétségbe, és sohase szűnjünk meg tevékenyen küzdeni, még akkor sem, amikor úgy látszik, hogy a rossz uralkodik minden fölött. Sohase feledjük, hogy a megbocsátás, a hatalomról és pénzről való lemondás és az imádság, olyan örök követelmények, amelyeket maga Jézus kíván tőlünk. Ismerjük fel magunkban és a világban a bűnt, annak számos megjelenési formájában, az egoizmusban, az igazságtalanságokban, a szeretet visszautasításában és legyen bátorságunk mindezt hangosan elítélni és elutasítani magunktól. Ha szociális vagy politikai téren kötelezettséget vállalunk, – ez szorosan összefügg emberi és keresztényi hivatásunkkal, – meg kell őriznünk szabadságunkat és kritikus szellemünket és nem vagyunk hajlandók ezeket a kötelességeket abszolútként elismerni. Nekünk mindenkelőtt Jézus Krisztus szellemét kell képviselnünk, Isten segítségéért imádkozva, hogy valóban e szellem szerint éljünk.

Hittel, imával és szentmiseáldozattal építsük az Egyházat

Hinni, nem a betanult formulák ismétlését jelenti. A hit élet. A hit Jézus Krisztus keresése és felfedezése, hűségben a forrásokhoz: az Evangéliumhoz és az Egyház igazi tradícióihoz. Mert mindig felfedezhetünk valami újat Jézus Krisztusban, akkor is, ha az nem egyéb, mint az amit tőlünk elvár életünk egy-egy pillanatában.

A hit az imádságban bontakozik ki, különösen a szentmiseáldozaton való részvételben, amely az Egyház küldetésének alfája és omegája. A Zsinat, miután a legnagyobb gonddal összeállította a Liturgiáról szóló Konstitúciót, új utat nyitott, s ezt az őt megillető szellemben kell követnünk. Ez az egyetlen lehetőség arra, hogy szentmiséink – anélkül, hogy olyan egyöntetűségre szorítkoznánk, amely nem tartja tiszteletben a valóban meglévő kultúrális, társadalmi és életmódbeli különbségeket – tovább éljenek és egyre inkább az egység, a felebaráti szeretet és a remény jeleivé váljanak. Mert nem törődhetünk bele az olyan viszálykodásokba, amelyek nevetségessé tesznek bennünket még magunk előtt is, és értéktelenné a hitetlen világ szemében.

A viszályokat folytatni, vagy új viszályokat felidézni, súlyos bűn volna maga Jézus Krisztus ellen, aki azért jött közénk, hogy egységbe gyűjtse Isten szerteszóródott gyermekeit, mint Szent János mondja. A Zsinat összehívásával XXIII. János új tavasz kezdetét jelentette be az Egyházban. De tavasszal még nem látni a gyümölcsöket. Elmondhatjuk-e azonban, hogy az Egyház megismerte már a ragyogó nyarat és a dús őszi termést? Nem, mert más a vetés és más az aratás... Az Egyháznak mindig keskeny úton kellett járnia vagy meredek hegyoldalakat megmásznia, de mindig a reménység vitte előre, vagyis Ura követésének legkomolyabb szándéka. Püspökök, papok, laikusok, mindnyájan legyünk tudatában gyöngeségünknek, de még inkább bízzunk a minket szerető Isten mindenhatóságában. Fia, Jézus Krisztus Lelke által Isten maga a mi közösségünk eredete az Egyházban; elutasítani az egyesülést a pápával, a püspökökkel és minden testvérünkkel, bármennyire is különböznek tőlünk, azt jelenti, hogy kizárjuk magunkat az Egyházból.

Mert, mint Mons. Georges Gilson, párizsi segédpüspök írta: „Aki azt állítja, hogy a Zsinat rossz, ezzel tagadja a Szentlélek működését a zsinati gyülekezetben."

A II. Vatikáni Zsinat ugyanabban reménykedett, mint az évszázadok során összehívott valamennyi zsinat, hogy a Szentlélek fogja vezetni kutatásait és munkáját az Evangélium hirdetése érdekében, azért, hogy a világ higgyen. Franciaország püspökei ezt ismétlik és minden katolikus ezt hiszi velük együtt: „Határozott reménységünk, hogy maga Jézus Lelke sugalmazta a Zsinatot, aki továbbra is biztos vezetőnk marad. A Szentlélek mindig tevékenykedik Egyházában."

Az Egyház számára a Pünkösd még ma is tart.

Hinnünk kell,
eleven és bizakodó hittel a Szentlélekben.
Ő az Egyház életének főmozgatója –
tegnap, ma és holnap egyaránt!

Suenens bíboros

PRO DOMO – SAJÁT ÜGYÜNKBEN

1957–1977

Kiadónk fennálásának 20. évét e képes kiadvány kísérletével befejezve, úgy érezzük, hogy kedves olvasóink számára kis beszámolóval, tájékoztatóval is tartozunk.

Első éveinkben – teljes lelkipásztori elfoglaltság mellett – szerényebb keretben folytatott kiadói tevékenységünkről csak annyit, hogy az a külföldre került számos diák hitoktatásához nyújtott főleg segédkönyveket – ezek ki is fogytak.

Intenzívebbé a Zsinat után vált könyvkiadásunk, amelyet a kiadó vezetője immár főfoglalkozásaként végezhetett. Főbb, jelenleg még kapható, illetve kifogyott, de lehetőséghez képest újra kiadandó könyveink jelenleg 40 tételt tesznek ki.

A tárgykörök – érthetően egymásba nyúlóan – a következők: Hitbeli elmélyítés és lelkiélet, a szentírásolvasás és katekézis segédkönyvei, liturgia, imakönyvek, család és nevelés, papság, „a dialógus jegyében". A példányok sajnos fogyóban vannak. A jelenleg érvényes könyvjegyzéket mellékeljük.

Ehelyütt feltétlenül rá kell mutatnunk, hogy sajnos a legjobb akarat mellett sem vállalkozhatunk az összes igények kielégítésére, oly nagy a kereslet, és az igen korlátolt anyagi lehetőségek következtében a kifogyott művek újra kiadása komoly gondot okoz, sokszor nem is lehetséges. Ezért feltétlenül ajánlatos volna **plébániai, egyházközségi könyvtárakban új kiadványainkból 1-2 példányt megőrizni.**

Nagy hálával tartozunk azoknak a hűséges papi olvasóinknak, akik rendszeresen igénylik könyveinket – amelyeket időnkint, mikor pár új kiadvány megjelent, megküldünk – amivel az első kiadás egy része biztosított.

Világi olvasóink részéről nagy és igen jelentős segítség volna, ha külföldi rokonaik és barátaik által ajándékoztatnák meg magukat könyveinkkel, amelyekhez azok a könyvkereskedői forgalomban hozzájuthatnak. (Viszonzásul esetleg a hazai szép könyvtermésből ajándékozhatnák meg őket, amivel hazai kultúránkat is terjeszthetnék.)

1977. július 1 óta ugyanis a bécsi Herold-Verlag vette át a külföld felé bizományi eladásra könyveinket. Ez azt jelenti, hogy **a külföldi könyvkereskedők révén meghozathatók és megvásárolhatók kiadványaink**, ha főbizományosunk címét **(Herold Verlag / Auslieferung, A-1080 Wien, Strozzigasse 8)** megadják.

Munkánk támogatásához olvasóink imáját is kérjük és ezért hálás köszönetünket fejezzük ki

A KIADÓ

INHALT

„Konziliare Erneuerung" hat unser Album als Titel, für einen breiteren Leserkreis, auch zum Anbringen in den Anschlagekästchen der Kirchen gedacht. Aktualität gibt der Umstand, dass die vollständige Ausgabe der Konzilsdokumente mit Kommentaren erst jetzt in Ungarn erschienen ist. Es beinhaltet eine Auswahl aus der Mai-Nr. (1969) der Zeitschrift Fêtes et Saisons, welche sich mit dem Änderungen in der Kirche auseinandersetzt (S. 4-13). Der Grossteil (S. 16-46) ist die getreue Übersetzung der Jänner-Nr. (1977), derselben Zeitschrift, welche das II. Vatikanische Konzil betrachtet: in seinem historischen Kontext; es wird seine Verfahrensweise behandelt und die wichtigsten Gedanken der dogmatischen, pastoralen und liturgischen Konstitutionen, des Ökumenismus und der Religionsfreiheit dargelegt. Eine kurze historische Übersicht des Redakteurs deutet die organische Entwicklung vor dem Konzil an (S. 14-15).

SOMMAIRE

Notre album: „Le Renouveau Conciliaire" contient un choix du No. 235 (1969) de „Fêtes et Saisons": „Que se passe-t-il dans l'Église?" sur les pages 4-13. La plus grand partie (pp. 16-46) est la traduction du No. 311 (1977) de F. et S.: „Le Concile-a-t-il changé l'Église?" Aprés la constatation que la foi n'a pas changé, on y trouve le Concile situé dans la ligne des 21 conciles oecuméniques; sa procedure et ses idées maitresses (concernant les Constitutions: dogmatique, pastorale et liturgique; enfin la liberté religieuse et l'oecuménisme). L'actualité est donnée: l'édition complête des documents conciliaires vient de paraître en Hongrie. Ces pages sont aussi destinées à être affichées dans les églises pour un public plus large, c'est pourquoi nous avons ajouté plusieurs photos, quelques citations et un chapitre historique du redacteur (pp 14-15) sur l'évolution préparant le Concile.

KÉPEINK

(Lapszám – esetleg a) v. b) hasáb jelzése – sorrend: felülről le, jobbról balra)

1. Ciric
2. Giordani (2)
4. Schlegel
5. Gürer
6. a) Amatőrfelv. – b) National Bildarchiv, Wien
7. a) Nat. Bildarchiv, Wien – b) Votava (2)
8. Pittet
9. Ciric
10. Schlegel
11. Raimond dit Yvon
12. Bulloz
13. Mahns
14. a) Österr. Kath. Bibelwerk – b) Ciric
15. a) Manson – b) Amatőrfelv.
16. Adem
17. a) Adem – b) Koós
18. Votava
19. a) Schimke – b) Votava
20. a) Giordani – b) Ciric
22. a) Ciric – b) Moosbrugger
23. Moosbrugger (2)
24. Gürer (2)
25. a) Koós – b) Schlegel
26. a) Gürer – b) Koós (2)
27. a) Ciric (2) – b) Moosbrugger (2)
28. Dr. Winkler
29. Dr. Winkler (3)
30. a) Gürer – b) Votava
31. Giordani – Dr. Winkler
32. a) Gürer – b) Dr. Winkler; Moosbrugger (2)
33. Moosbrugger (2); Amatőrfelv. (lent jobb)
34. Ciric; Bradley
35. a) Bradley – b) Pittet; Amatőrfelv.
36. Koós
37. Giordani; Amatőrfelv.
38. Amatőrfelv.
39. Amatőrfelv.; Österr. Kath. Bibelwerk (2)
40. Ciric
41. a) Gürer – b) Ciric
42. a) Moosbrugger – b) Giordani; Moosbrugger
43. a) Girodani: Ciric – b) Gürer
44. a) Gürer; Amatőrfelv. – b) Giordani
47. Amatőrfelv. (3)
48. Giordani

Ez a Zsinat tanítása:

Szent István Társulat, Budapest

Így hirdessük:

OMC Könyvkiadó, Bécs

th. filthaut

igehirdetés
zsinat után

A helyes út:

OMC Könyvkiadó, Bécs

d

congar
voillaume
loew
liégé
kremer
fischer
hűség
és
haladás

Napjainkban az emberiség elbűvölten nézi saját találmányait és hatalmát, közben pedig aggasztó kérdések gyötrik: hogyan alakul a világ, mi az ember helye és szerepe a mindenségben, van-e értelme egyéni és közösségi erőfeszítéseinknek, és egyáltalán, mi a lét és az emberek végső célja. A zsinat tehát, amely az Isten népének – a Krisztus-egybegyűjtötte közösségnek – hitéről tanúskodik és azt kifejti, nem is adhatná ékesebb bizonyságát elkötelezettségének, tiszteletének és szeretetének az emberek nagy családja iránt, amelyben maga is él, mint hogy párbeszédet kezd vele ezekről a kérdésekről, az evangélium fényét vetíti rájuk és az emberiség rendelkezésére bocsátja azokat a felszabadító erőket, amelyeket a Szentlélek vezetése alatt álló egyház kap alapítójától. Hiszen az embert, a személyt kell felemelni, és az emberek közössége vár megújításra. Ezért az ember fog állni minden fejtegetésünk középpontjában: az ember, a maga egységében és teljességében, aki test és aki lélek, van szíve és lelkiismerete, van értelme és akarata.

A ZSINAT LELKIPÁSZTORI KONSTITÚCIÓJÁNAK BEVEZETÉSÉBŐL

A hitből való élet a leghatásosabb tanúságtétel örömhírünk mellett, amelyet Jézus hozott Isten szeretetéről. Ezt a tanúságtételt azok is megértik, akik a Szentírást nem olvassák és igehirdetést nem hallgatnak. Igy járulhat hozzá minden keresztény, hogy önmaga és a világ elnyerje Krisztusban megváltását és beteljesülését.

AZ OSZTRÁK PÜSPÖKI KAR TITKÁRI HIVATALÁNAK KIADVÁNYÁBÓL

A Magyar Püspöki Kar a Szentatyánál, az „ad limina" látogatás alkalmával, 1977. április 14-én.

OMC
BÉCS